БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 131 (8656)
ИЮНИИН 5
ЧЕТВЕРГ
1958 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

Тэжээлэй ургамалнуудые тариха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ

Ниитынгээ адуу малай ашаг шэмые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүридэ хүртэсөөр США-е хүсэхэ гэһэн харюусалгата зорилгые манай оронoй, тэрэ тоодо республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шиидхэжэ байна. Манай түрүү колхоз, совхозууд энэ талаар нилээд амжалта туйлаһан, жэл бүри ажалһаань ашаг шэмэ ехээр абадаг болонхой.

Гэбэшье, республикамнай РСФСР дотор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ороһон һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Һү, мяха абаха хэмжээгээрээ манай республика мүрысэдэг Читын областьһоо гээгдэнэ. Энэ жэлэй таба һара үнгэрбэшье, республикамнай һү һааха түсэбэйнгөө мүнөөнэй нэгэ хубиие арайхан дүүргээд, мяха абаха түсэбөө хэдэн процент болгожо байна. Илангаяа хабар, намарай сагта һүн бага һаагдана, намартаа болотор биратай мяхан гарадаггүй.

Энэ бүгэдэ нэн түрүүн адуу малаа бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр хангажа шадаагүйһөө ...

тагдана. Иимэ буруу, ниитын ажахыда харша ябадалтай яашье эбсэхын аргагүй. Аймагуудай партийна, советскэ органууд тэжээлэй ургамалнуудые тариха түсэбөө заатагүй дүүргүүлхын түлөө яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй. Кукуруза, просо, зелёнко гэхэ мэтын ургамалнуудай тарилгые дары түргэдхэхэ саг ерээ. Тиихэ зуураа, тарилгын шанарые наринаар сахиха, тэжээлэй ургамалнуудые тоонгүй, хайша хэрэгээр таридаг баримтануудтай эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй. Яахадааб гэхэдэ, зарим газарта кукурузые квадратно-гнездовой аргаар бэшэ, харин үргэн рядтай сеялкээр таридаг баримтанууд али олон үзэгдэнэ.

Тиихэдэ Курска областиин колхознигуудай уряа, бэшэгые ехээр һайшаажа, республикымнай олонхи колхоз, совхозууд кукуруза тарижа ургуулха тусхай агрегадуудые бии болгоо. Гэбэшье, зарим газарта, Сэлэнгын, Яруунын, Курумканай аймагуудта тиимэ агрегадуудые хүсэдөөр бии болгоодүй байна. Зарим ушарта кукурузые ямаршье үтэгжүүлгэ гаргадаггүй газарта тарина. Тэжээлэй ургамалнуудые мууса хахалагдаһан газарта тариха ябадал һаһал ушарна. Эдэ бухы дутагдалнуудые дары усадхажа, кукуруза, силосэй ургамалнуудай, зелёнко тарилгые эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гэшэ колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна эхин организацинуудай, бухы колхознигуудай, механизаторнуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин зорилго мүн.

Гэхэтэй хамта, үбһэ ногооной баян ургаса абахын хойноһоо эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй. Илангаяа сабшаланагые оролдосотой һайнаар уһалха, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха, ногооной ургажа байха үедэ адуу малда гэшхүүлхэгүй гэжэ оролдохо шухала.

Тэрэнһээ гадна, үдэр саг гээнгүй набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Набшаһата нэмаае саг соонь, һайн шанартайгаар бэлэдхэжэ абаа һаа, жэжэ малда — хони, ямаанда арга бэшэ хэрэгтэй, витаминтай тэжээл болодог. Иимэ тэжээлдэ орохо үүргэ бургааһан, хуһа уляаһан аймаг бүхэндэ элбэг. Колхоз, совхоз бүхэн набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө үбһэ хуряалгын эхилтэр, гол түлэб июнь һарада дүүргэхэ зэргэтэй.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! Ниитынгээ адуу малые хүсэд хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр хангажа, мүнөө һү, мяха, тоһоо абаха, мүн манай тоо толгойе олошоруулха социалистическэ уялгаа дүүргэхын тула бухы оролдолгоо хэшээлээ гаргая.

... им аймагуудта кукуруза, ... горох, олон жэлэй ногоо ... хэрэг тоогдоногүй, тин... тарилгань гэдэргэ та...

ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Композитор Л. К. Книппертэ Бурят-Монголой АССР-эй искусствын Габьяата ажал-ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрээргэ олгохо тухай

Бурят-Монголой хүгжэмэй культурые хүгжөөлгэдэ ехэ габьяатай ... түлөө композитор Книппер Льва Константиновичта Бурят-Монголой АССР-эй искусствын Габьяата ажал-ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрээргэ олгохо.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн түлөө—БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Е. АБРОСИМОВА.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан. 1958 оной майн 30.

Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедтэ

... найрамдал фондодо һайн ... мүнгэ зөөри оруулха хү... түс гражданинууд, тэрэ... хүдэлмэришэд, алба хаагша... искусствын ажал-ябуулагша... бусадай коллективууд ... зарта тэрэ мүнгэеэ эльгээ... тоб гэжэ Эб найрамдал ... советскэ комитедһээ ... асуу даг байна. Энээн...

тэй дашарамдуулан, Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитет иигэжэ мэдээсэнэ: СССР-эй гүрэнэй банкада, тэрэнэй нютагуудтахи бухы отделенинүүдтэ бии байһан «Эб найрамдалай фондын» счедүүдтэ тушааха, түс түс коллективүүд һайндуулаар мүнгэ оруулжа болохо байна.

ВЦСПС-эй X пленум

ВЦСПС-эй X пленум Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо июниин 3-да болобо. КПСС-эй ЦК-гэй майда болоһон Пленумэй дүнгүүд, профсоюзуудай зорилгонууд тухай ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ В. В. Гришинэй элидхэлые пленумдэ хабаадагшад шагнажа, зүбшэн хэлсэһэн байна.

Ленинградай Облсовпрофой түрүүлэгшэ нүхэр Слепухин, Нефтяной болон химическэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ нүхэр Иванов, Москва городой совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр Петухов, Горьковско Облсовпрофой түрүүлэгшэ нүхэр Федин, Луганска Облсовпрофой түрүүлэгшэ нүхэр Ярченко, СССР-эй Химическэ промышленностиин министрын орлогшо нүхэр Уваров болон бусад пленум дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй майда болоһон Пленумэй табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үүсхэһэн Воронежэй, Кировэй нэрэмжэтэ, Сумгаитска синтетическэ каучугай заводуудай, Калининскэ хэмэл утаһанай комбинадай, Охтенскэ болон Лисичанскэ химическэ комбинадуудай, Владимирскэ химическэ заводой, Горловско С. Орджоникидзын нэрэмжэтэ азотнотукова заводой коллективүүдэй үүсхэлые пленум һайшаагаа. (ТАСС).

Лихачевой нэрэмжэтэ заводто митинг болобо

Буу зэбсэгээ хуряажа, уласхоорондын хани харилсаа тогтоолгоор Стокгольмдо конгресс зарлаха тухай дурадхалые манай оронoй ажалшад халуунаар һайшаана. Энээн тухай Лихачевой нэрэмжэтэ Москвагай автомобильна заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, техничүүд, алба хаагшад һая болоһон митинг дээрэ эрид шууд мэдүүлээ. Митинг дээрэ Британиин Эб найрамдалай национальна Соведэй түрүүлэгшэ Вильям Симпсон, Эб найрамдал хамгаалха английска комитедэй секретарь Рой Гор гэгшэд уралаар эрээ.

Буу зэбсэг хуряалгаар, уласхоорондын хани харилсаа тогтоолгоор Стокгольмдо конгресс зарлаха тухай дурадхалые нэгэн дуугаар һайшааһан шиидхэбэри митингдэ хабаадагшад батлан абаба. (ТАСС).

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэдэй Бурят-Монголдо ерээд байһан тухай

Монголой Арадай Республикын Ехэ Хуралай түлөөлэгшэнэр уряадар Улан-Удын паровозо-вагон заһабарилгын заводто ошобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түлөөлэгшэнэрые толгойлогшо нүхэр Сүрэнжав заводой хүдэлмэришэдтэ урда үгэ хэлэжэ байна.

Ф. Сорокиной фото.

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэд уряадар Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилонтой уулзажа хөөрэлдэбэ. Уулзалга дээрэ хүндэтэ айлшад бултадаа байлсаа. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Р. Филиппов, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Хахалов болон бусад харюусалгата нүхэд уулзалгада хабаадалсаһан байна.

Арадай Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ нүхэр Сүрэнжав Чехословацка Арадай Республика, Германска Демократическа Республика болон Венгерскэ Демократическа Республикада айлшалһан тухайгаа, МНР-эй арадай ажахын, соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэ тухай, СССР түрүүтэй социалистическэ лагериин оронуудһаа МНР-тэ тон ехэ туһаламжа үзүүлэгдэжэ байһан тухайнь, тус лагериин нэгэдэл болон хүсэ шадалай хэмэгүй ехээр хүгжэжэ байһые харaһан тухайгаа хөөрэбэ.

Үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр хүндэтэ айлшад Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагон бүтээлгын заводто ошобо. БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилон, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Р. Филиппов болон бусад харюусалгата нүхэд айлшадтай ябалсаба.

Заводой директор В. С. Бутко заводойнгоо түүхэ, ажал тухай айлшадта тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ. Удаань айлшад хэдэ хэдэн цехүүдээр ябажа, тэндэхи үйлэдбэритэй танилсаа.

Тэрэнэй һүүлээр котельнэ цех дотор ехэ митинг болобо. МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэдтэй уулзалгын баяртай энэ митингые заводой парткомой секретарь нүхэр Асеев нээгээ. Удаань заводой директор В. С. Бутко хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө зүгһөө хүндэтэ айлшадые халуунаар амаршалаад, тусхай хэблүүлһэн дурасхаалай бэшэг делегацида барюулба. Мүн делегациин гэшүүн бүридэ бэлэгүүдые барюулһан байна.

Тэрэнэй һүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй депутат Марк Антонович Чернышов, котельнэ цехын хүдэлмэришэн В. Д. Махутов гэгшэд заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд зүгһөө хүндэтэ айлшадта, тэдэгээрээр дамжуулан бухы монгол арадта халуун баярые хүргэбэ. Улан-Баторай механическа заводтой байгуулһан харилсаагаа улам үргэдхэжэ, шефскэ туһаламжа бури ехээр үзүүлхэбди гэжэ тэдэнэр коллективэйнгээ зүгһөө айлшадые найдуулаа.

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ нүхэр Сүрэнжав митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, делегациин зүгһөө, бухы монгол арадай зүгһөө заводой коллективтэ үнэн сэдьхэлэй баяр хүргэбэ. Эхэ оронойнгоо аша туһада, бухы социалистическэ лагериин аша туһада заводой коллективэй амжалтатай һайнаар ажаллажа байһыень эхээр баярлажа байһанаа мэдүүлбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай, мүн нүхэр Хахалов толгойлогшотой, СССР-эй парламентскэ делегациин МНР-тэ айлшалһан, мүн МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэдэй СССР-тэ айлшалһан ябадал совет, монгол арадуудай ахадүүгэй эдэршэгүй хани барисаае улам бэхижүүлһэн, бэхижүүлхэшье байна гэжэ Сүрэнжав тэмдэглэбэ. Европын социалистическэ оронуудта айлшалжа ябахадаа тэндэхи арадуудай дунда Советскэ Союзай тон ехээр хүндэлэгдэдэг байһые харааби гэжэ нүхэр Сүрэнжав хэлэбэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Сүрэнжав саашадаа улам ехэ амжалта туйлахыень заводой коллективтэ хүсэбэ.

Үдэшэнииинь хүндэтэ айлшад Бурят-Монголой Ленинэй орденто гүрэнэй опера, балетэй театрта орожо, Л. Книпперэй «Байгал дээрэ» гэжэ оперые шагнаба.

Болгариин коммунистическэ партиин VII съездэ

Болгариин коммунистическэ партиин VII съездын делегадуудые, Болгариин коммунистнуудые, Болгариин бухы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет халуунаар амаршалжа зуураа, социализм байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахыень тэдэндэ хүсэнэ.

Болгариин коммунистическэ партии марксистско-ленинскэ гол ёһонуудые шууд хүтэлбэри болгон, өөрынгөө оронoй эрхэ байдалда тэдэниие таарулан хэрэглэжэ, социалистическэ общество байгуулха хэрэгтэ элитэ ехэ амжалта туйлаа. Болгариин Арадай Республикын город болон тосхондошье социализм шиидхэхы илалта туйлаа. Хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулха талаар манай партиин олоһон баялиг дуршэл социалистическэ байгуулалтын теори болон дуршэлдэ үнэтэ туһа нэмэри болоно.

Шэнэ байдал зохёохын түлөө тэмсэлэй үедэ Болгариин хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай холбоо барисаан бури батажаа, арадайнь морально-политическэ нэгэдэл улам бэхижэжэ, арад зоной ажалай эдэбхи дээшэлээ. Энэ юу гэршэлнэб, гэхэдэ, шэнэ общество байгуулха хүсэтэ эбсэг болгошо социалистическэ гүрэнииинь саашадаа бэхижэнэ.

Марксизм-ленинизмын илалта түгээлгэр түгээ дээрэ мандуулжа ябадаг Болгариин коммунистическэ партии революционно теориин арюун нангин байхын түлөө, энэ теорие ревизилжэ шалгаха гэһэн али бухы һэлгэлэгэнүүдтэ эрхэтэйгээр, эбсэшэгүй тэмсэл хэнэ. Болгариин хүдэлмэришэн ангиин алдарта революционно заншалые арин нангинаар хамгаалан арьбадхажа, Болгариин болон уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша Георгий Димитровой захяае дүүргэжэ ябаха зуураа, Болгариин коммунистнуудай Центральна Комитедэйнгээ хүтэлбэреэр пролетарска интернационализмын агуехэ үзэл суртал түлөө, социалистическэ хүсэн түгээлдэр лагериин, дэлхэйн коммунистическэ хүдэлөөнэй бата нэгэдэлэй түлөө шууд сэхээр, хэлбэришэгүй ехэ хатуужалтайгаар тэмсэнэ.

Социалистическэ байгуулалтада, эрхэ сүлөөтэ эхэ оронойнго золтой жаргалтай байдалые һалбаран бадараахын түлөө, социалистическэ бухы оронуудай бата нэгэдэлэй түлөө хани барисаае бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэдэ, бухы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ илалтануудые туйлахыень Болгариин коммунистнуудта, Болгариин бухы ажалшадта Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ.

Ахадүү Болгариин Арадай Республика, социализм байгуулагша баатарлиг арадынь мандажа, һалбаран хүгжэжэ байг лэ!

Болгариин арадай шалгарамал хүтэлбэрилэгшэ, вождь Болгариин коммунистическэ партии мандаха болтогой!

Советскэ болон Болгариин арадуудай хэтэ мүнхын, эдэршэгүй хани барисаан, социалистическэ бухы оронуудай арадуудай бата нэгэдэл бэхижэн һэмжэтэ хүгжэжэ байг лэ!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

Ахадүү республикадаа модо ехээр эльгээгыт

Манай Киргизскэ республика ой модоор хомор юм. Республикымнай бухы талмайн ойдоол 4—5 процентэнь ой модон ургадаг. Алай-Ферганай хада уулануудта ургадаг түйлай ехэ һамар эдеэ хоолой промышленностидэ хэрэглэгдэнэ. Эдэ хада уулануудта ургадаг зарим мододынь мебелиэ промышленностидэ, барилгада хэрэглэгдэнэ. Манай республикын үндэр хада уулатай газарнуудта — Тяньшань, Иссык-Куль шадар ургадаг хасуури, арча гэжэ мододые хадаһаа буулгахань бэрхэтэй байдаг.

Республикадахи һургуули, больница, гэр байранууды, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууды, мүн тэрэнэй промышленна предприятинуудые гол түлэб ондоо тээһээ асарһан модоор барина. Ахадүү Бурят-Монголой республика манай Киргизидэ модо ехээр эльгээдэг юм. Ой модоор баян энэ республикын леспромхозууд манай республикада хүрөөлэгдэһэн, отологдоһон модонуудые, телеграфна столбонуудые, шахтануудай түлгууринуудые, хайрсагуудые хэхэ модонуудые эльгээнэ. Республикадаа барилгануудые түргөөр бодхоохондомнай иигэжэ ахадүү ёһоор туһална.

Киргизиин модо бэлэдхэлэй контор Бурят-Монголой республикын газар дээрэ байдаг юм. Энэ конторынхид модо тээжэ эльгээхэ түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ.

Ой модоор элбэг газарнуудта саашадаа модо бури ехээр отолдог болохо, предприятиин ажалые улам һайжаруулха гэшэ тон шухала байна.

Хэдэ хэдэн предприятинууд манай республикада модо эльгээхэ түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Главлесосбыдэй (начальнигынь нүхэр Шепелев, главна инженер нүхэр Егоров) гэмээр гансахан 1957 оной турша соо манай республикада 4 мянга шахуу вагон модо дутуу эльгээгдэһэн. Энээнһээ боложо манай республикын барилгануудай түсэб дүүргэлгэдэ нилээд һаад ушаруулагдаа.

1958 оной нэгэдэхи кварталда манай республикада элдэб зүйлэй 162 вагон модо дутуу эльгээгдээ. Гансахан Хандагатайн леспромхоз (директорынь нүхэр Сальников, леспромхозой сбыдэй начальник нүхэр Крикунов) 106 вагон барилгын модо дутуугаар эльгээгээ.

Главлесосбыдэй хүтэлбэрилэгшэд, леспромхозуудай хэдэ хэдэн директорнууд КПСС-эй ЦК-гэй майда болоһон Пленумэй шиидхэбэринэй, «Продукци дутуугаар эльгээһэн хүтэлбэрилэгшэдые харюусалгада хабаадуулха тухай» 1958 оной апрелиин 24-дэ гараһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа зохихо тобшолол хээгүй гэшэ ха гэжэ һанамаар. Партиин областной комитедэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө сэхэ заабари үгтэбэшье, дээрэ дурсагдаһан предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэрее һайнаар эмхидхэжэ шадангүйгөөр, апрель, май һарада модо нэгэ жэгдээр ашаалан эльгээжэ шадаагүй. 1958 оной хоёрдохи кварталда 2190 вагон модо тээжэ эльгээхэ союзна правительствын даалгабари июниин 1-дэ ойролоол 50 процентээр дүүргэгдээ.

Республикын модо бэлэдхэлэй предприятинуудай отологдоһон модые саг соонь тээжэ эльгээхэ бүхы арга боломжотой байна. Яахадааб гэхэдэ, Онохойн леспромхоз (директорынь нүхэр Данилин, леспромхозой сбыдэй начальник нүхэр Лихитский) модо тээжэ эльгээхэ май һарын түсэбые 115 процентээр дүүргэбэ.

Бурят-Монголой модо бэлэдхэлгын предприятинуудай хүдэлмэришэд ахадүү республикада модо эльгээхэ уялгаа хүндэтэйгөөр дүүргэхэ бээз гэжэ Киргизскэ республикын олон тоото барилгашад эхээр найдана.

А. Деркембаев, А. Давлетов.

Гүрэнтээ болзорһоо урид тоособо

Үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ, Кударын, Тарбагатайн аймагай колхозууд нилээд һайн амжалта туйлаа. Тэрэнэй ашаар Кударын аймагай колхозууд 1958 оной түрүүшын хахад жэлдэ гүрэндэ һү тушааха түсэбөө болзорһоо урид, июниин 1-нэй мэдээгээр, 104,7 процент дүүргэбэ. Мүн Тарбагатайн аймагай колхозууд энэ түсэбөө 101 процент дүүргэһэн байна. Тэрэшэлэн гүрэндэ үндэгэ тушааха хахад жэлэй түсэбые Баргажанай аймагай колхозууд 109,7 процент, Иволгын—130, Сэлэнгын—126, Түнхэнэй 111 процент дүүргэһэн байна.

Н. ДОРОФЕЕВ.

Дэлхэйе тойрон дабшадаг гурбадахи хэмэл одоной ябаса тухай

Июниин 4-нэй үглөөнэй 6 часта гурбадахи хэмэл одон дэлхэйн бүмбэрсэгые 267 дахин тойробо.

Хойто широтагай 9 градусһаа урда широтагай 22 градус хүрэтэр, үглөөгүүр наранай гарахын урда, тээ, урда широтагай 22 градусһаа 62 градус хүрэтэр үдэшэ наранай орoһон хойно, сэлмэг үүлэгүй байхада гурбадахи хэмэл одые, тэрэнэй ракетэ-һомые хаража болохо. (ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Үсхэл эдэбхинь дээшэлнэ

Манай аймагай колхозой эхин парторганизацинууд партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоол бэелүүлэн, ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулна. Колхозуудай трактор, машина олоор худалдажа абаад, тэдэнэйгээ эзэнинь болоходоо бүри һайнаар ашагладаг болоо.

Колхозой техническэ кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ, машина, зэмсэгээ зүбөөр ашаглаха гэхэ мэтэ олон шухалын шухала асуудалнууд парторганизациин тон түрүүшын зорилго болонхой.

Колхозой бригадир, фермые даагша болон бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдөөр дүй дүршэл ехэтэй, нийтын ажалай хойноһоо үнэн зүрхэнһөө оролдодог хүнүүдые табиха хэрэгтэ эхин парторганизацинуудта, правленидэ партиин айком ехэхэн туһа хүргэһэн байна. Машина, техникэ һайнаар ашаглаха шадаха механизаторнууд болон бусад мэргэжэлтэн манай колхозуудта олоороо ерэһэниинь мэдээжэ. Жэшээнь, «Гигант» колхоздо 100 шахуу механизаторнууд гэшүүдынь болоод ороо, «Искра», «Коммунизм», бусад колхозуудта мүн олохон механизаторнууд ерээ.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэншье колхоздо олон болоо. Хоһолойн МТС-эй главна агроном байһан коммунист нүхэр В. С. Сабылин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлнэ. Гашейн МТС-эй зоотехник байһан, партиин гэшүүн нүхэр Юрченко «Гигант» колхоздо зоотехникээр хүдэлнэ. Бултадаа 85 коммунистнууд, тэрэ тоодо дипломтой хүдөө ажахын мэргэжэлтэн колхоздо олоор хүдэлжэ байна.

Тушаалта нюурнуудайнгаа номенклатура манай айком шэнээр хаража үзөө. Комплексно, тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, агроном, зоотехник, колхозой түрүүлэгшые техникын талаар орлогшоор партиин айкомой номенклатурада абтажа, бюродо баталагдана.

Энэ мэтэ партийно-эмхидхэлэй зарим тэды хүдэлмэринүүдэй дүнгэһэнэй һүүлээр хабарай тарилга эхилжэ, колхозой парторганизацинуудай урда дайшалхы зорилго табигдаһан юм.

Партиингаа захяа бэелүүлэн, колхозой парторганизацинууд хабарай тарилгын үедэ шэнэ оршон байдалда шэнээр хүдэлжэ, олонниитынгөө дунда партийно-политическэ, ойлгуулгамжын хүдэлмэрин урдахи жэлнүүдһээ бүри һайнаар ябуулаа. Энээнэй ашаар орооһото культуранууд тарилга богонихон болзорто, агротехническэ заабарини ёһоор, һайн шанартайгаар үнгэргэгдөө. Жэшээнь, «Үнэн» колхозой парторганизаци (секретаринь нүхэр Базыргармаев) нёдондоһой дутуу дунданууды дабтахагүй — тиимэ түсэб хэмжээ хараалжа, тэрэнээ дүүргэхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргаа. Тус колхоз аймаг соогоо тон түрүүн хабарай тарилга эхилһэн юм. Механизаторнуудые байра байдалаар, эдээ хоолоор һайнаар хангажа, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхэһэнэй ашаар колхоз хабарайнгаа тарилгые эмхитэй һайнаар үнгэргөө. Мүнөө кукурузын тарилга дүүргэжэ байна.

Тэрэшэлэн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парторганизаци (секретаринь нүхэр К. Л. Белоусов) ажал хүдэлмэреэ һайжаруулна. Аймагай бусад колхозой парторганизацинууд эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болоо.

Парторганизациин хүдэлмэрин дутуунуудые усадхахын түлөө партиин айком хэмжээ абажа байна.

П. Буторов, КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

Һайнаар бэлдэхэбди

Һуралсалай жэлэй эхиндэ Зэдын аймагай колхоз, совхоз, эмхи зургаануудай партийна организацинуудай дэргэдэ 37 кружок болон семинар эмхидхэгдээ һэн.

Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материал үзэжэ, һуралсалай жэл эхилһэн байгаа. Кружогууд, семинарнуудай энэ темээр 14—15 хэшээл хээ. Найман һарын турша соо хамтадаа 22—23 хэшээл үнгэргэгдэбэ. Партийна эхин организацинуудай гаргаһан дүн дээрэһээ харахада, һуралсалай энэ жэл урданайхиһаа үлүү эмхитэйгээр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхээр.

Нёдондо жэлэйнгээ алдууе хараада абажа, КПСС-эй түүхэ шудалха хэрэгтэ партиин айком ехэ анхарал табиһан байна. 1957 он соо миил 5 нимэ кружок байһан аад, энэ жэлдэ 206 хүнтэй 13 кружок нээгдээ.

Партиин айкомой пропаганда болон агитациин таһаг энэ жэлдэ пропагандистнуудай семинар 4 удаа зарлажа, теориин, методикын асуудалнуудаар заабари үгэхэһөө гадна, пропагандистнарай дүй дүршэлыень андалдалсуулаа. Кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тодорхой туһаламжа үзүүлэгдэнэ. КПСС-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэд хэшээлдэнь байлсадаг, һурагшадта зүбшэл заабари үгэдэг, дутагдалыень усадхалсадаг байгаа.

Һуралсалай жэлэй туршада партиин айкомой политическэ һуралсалай кабинет хоёр удаа теоретическэ конференци үнгэргөө юм. Тэндэ нимэ темэ хэлсэбди: «Дайн сэрэг, эб найрамдал болон революци тухай марксистско-ленинскэ һургаал», «Хитадта социализм байгуулга». Энэ хоёр темээр элидхэл хэгдэһэн байна. Бэеэ даагаад һуража байһан хүнүүд, аймагай партийна болон советскэ эдэбхитэд энэ конференцидэ хабаадаа. Пединститудай багша, философиин эрдэм ухаанай кандидат нүхэр Ильин, соёлой институдай хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэм ухаанай кандидат нүхэр Санжиев гэгшэд манда туһа хүргөө.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Борьёо) парторганизациин дэргэдэ КПСС-эй түүхэ шудалдаг кружок (пропагандист нүхэр Самданов), Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин дэргэдэхи кружок (пропагандист нүхэр Батамункуев) һайнаар хүдэлөө. Нүхэд Аржигаров, Гребнев, Михеев болон бусад хэдэн пропагандистнар партийна һуралсалые мүн лэ шадамараар хүтэлбэрилһэн байна.

Зэдын аймагай коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд үзэһэн юумэеэ һайнаар хадуужа абаад, саашадаа партиин түүхэ, уласхоорондын байдал, хүдөө ажахын экономико үзэхэ хүсэлэнтэй.

Эдэ бүгэдын хажуугаар партийна һуралсалда дутуунуудай бии байһан тухай тэмдэглэхэ хэрэгтэй. КПСС-эй айкомой пропаганда болон агитациин таһаг, тэрэнэй политическэ гэгээрэлэй кабинет кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ зохихо туһаламжа үзүүлжэ шададаггүй, эрхим пропагандистнарай дүй дүршэл согсолжо харуулаагүй байба. Политическэ эрдэмэ өөһэдөөрөө дээшэлүүлжэ байһан хүнүүдтэ туһаламжа, заабари багаар үгтөө гээшэ.

Чапаевай, Сталинай (Гэгээтэ), Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд һуралсал һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй, хэшээлынь ходо таһалдадаг байгаа. Жэшээнь, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой парторганизацида КПСС-эй түүхэ шудалха кружогой хэшээл оло дахин таһалдаһан байха. Партийна организациин секретарь нүхэр Воробьев коммунистнуудай һуралсалда анхарал табидаггүй байшоо. Энээнэйнь түлөө тэрээндэ КПСС-эй айкомой бюро зэмэ тохоо.

Партиин айкомой пропаганда болон агитациин таһаг, политическэ гэгээрэлэй кабинет һуралсалай дүнгүүдые согсолон хаража байна. Үнгэрэгшэ жэлэй һайн талыень, мүн дутагдалые хараада абажа, ерэхэ жэлэй һуралсалда һайнаар бэлдэхэ шухала.

В. Морохоев, КПСС-эй Зэдын айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

Мухаршэбэрэй а… магай Заганай се… соведэй Сталин… нэрэмжэтэ кол… тахяануудһаа га… уһанай шубуу о… үсхэбэрилдэг … Энэ колхоздо 263 … луун, 504 нуга… бии. Тэдэ шубууд… колхозой дүй д… шэлтэй шубууш… Елена Ревенск… Мария Иванова … шэд оролдосотой… харууһална. За… шубуушан Ма… Иванова 7 кл… дүүргэһэнэйнгээ һ… лээр колхозой… шубуунай фе… дээрэ хүдэлжэ … лээ һэн. Мүнөө … рия шубуудые … рууһалхадаа ш… мар бэрхэ бол…

Зураг дээрэ: з… шубуушан Ма… Иванова шубуу… адуулжа ябана.

Л. Апрел… фо…

Шубуу үсхэхын түлөө оролдохо хэрэгтэй

Мухаршэбэрэй инкубаторна станци 30 мянга гаран тахяагай, нугаһанай, галуунай дальбараа гаргажа, колхозууд болон «Эрдэм» совхоздо үгөө. Майн дүүрэтэр үшөө 30 мянган дальбараа колхозуудта худалдаха юм.

Шубуу үсхэбэрилгэдэ анхаралтайгаар хандадаг колхозуудта дальбараануудынь гарзалангүй, һайнаар дэгжэжэ байдаг. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ артель тахяагай 3500, нугаһанай 1500 дальбараа абанхай. Шубуушад нүхэд Свинкина, Варфоломеева, Яковлева эдэ дальбараануудые ехэ оролдосотойгоор харууһалжа, орооһо, шара будаа, шанаһан үндэгэ, творог болон бусад элдэб тэжээл үгэнэ. Мүн «Ошон» колхозой шубуушад дальбараануудаа сэбэр, һаруул байрада байлгаад, һайнаар харууһална.

Гэбэшье, зарим колхозуудта харууһа муутайгаар, нэгэ байрада олоор байлгаһан дээрэһээ дальбараанууд гарзална. «Эрдэм» совхоз 8 мянга гаран дальбараа абаһан аад, тэдэнэйнгээ хахадыень шахуу үхүүлээ. Мүн Калининай нэрэмжэтэ колхоздошье дальбараа гарзална. «Үнэн», «Дружба» колхозууд инкубаторна станциһаа дальбараа абахадаа хүсэд бэлэдхэлгүй байшоо.

«Эрдэм» совхозой, мүн дээрэ дурсагдаһан колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд дүршэл ехэтэй хүнүүдые шубуушадаар табиха ёһотой. Дальбараануудые һаруул сэбэр, уужам байрада байлгажа, нэгэшье хоролтодо оруулангүй дэгжүүлхын тула колхоз, совхоз бүхэн оролдохо зэргэтэй.

М. Николаев.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭБДИ

Энэ жэлдэ һаалишаднай үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һааха уялгатай. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байһыемнай үнгэрһэн 4 һарын дүнгүүд элеэр гэршэлэн харуулна. Энэ үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 650 литр һү һаагаабди. Түрүү һаалишад З. Дашипылова, Н. Цыремпилова, А. Абушеева гэгшэд үнеэн бүриһөө 925—704 литр һү һаагаа.

Үбэлэй һарануудта хайшан гэжэ, ямар аргаар һүн ехээр һаагдааб гэхэдэ, мүнөө жэл манай һаалишад үнеэдэй эдеэлүүлгэ, харууһалгые эрид һайжаруулһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ үбһэ тэжээл, зелёнкын силос элбэгээр бэлдэгдэһэн юм.

Фермэ дээрэ ажалай журам наринаар сахиха гээшэ тон шухала. Энэ ушарые ойлгоһон манай һаалишад нэгэ хэмдэ үнеэдээ һаадаг, эдеэлүүлдэг, уһалдаг болонхой. Будуун, шэмэтэ тэжээлһээ гадна, һаагдаһан литр һүн бүхэнэй 200 грамм концентрат үнеэдтэ үгтэнэ. Үбэлэй һарануудта үдэртөө үнеэн бүридэ 7—7,5 тэжээлэй единицын хараатайгаар хоол үгтэжэ байгаа.

Зарим тэды амжалта туйлаашье һаамнай, манай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл бии. Совхозой дирекци тушаа хэды үгэ хэлэхэ һанаатайб. Зелёнко, силос болгогдохо ургамалнууд уһанай саана, арал дээрэ таригдана. Тэндэ байһан тэжээлээ үбэлдөө зөөжэ үрдинэгүйбди. Тиигээд уһанай урдахада тэрэнээ асарха аргагүй болонобди. Манай фермэдэ дүтэ орооһо таряан таригданагүй. Энээнһээ шалтагаалжа, намарай сагта малаа таряанай узуур дээрэ адуулха аргагүйдэнэбди.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд фермэ дээгүүр хододоо ябадаггүй, ажал хүдэлмэритэймнай гүнзэгыгөөр танилсаха гэжэ оролдодоггүй байна. Саашадаа хүтэлбэрилэгшэднай манай дурадхалые хараадаа абаха зэргэтэй.

Мүнөө малнай зунай бэлшээридэ гаража байна. Майн 15-һаа һүниин адуулга эмхидхэгдэнхэй. Мал адуулагшад Н. Дылгиров, Б. Цырендондокова гэгшэд ажалдаа оролдосотой, харюусалгатайгаар хандана. Һү һаалгамнай энэ үедэ хараа байса дээшэлжэ эхилээ. Зунай бэлшээриин табан һарын туршада үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һааха уялга абаабди. Энэ уялгаяа дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди.

Н. Чебаков, Кяхтын совхозой гурбадахи фермые даагша.

Редакцида ерэһэн бэшэг…

Хаана амархаб?

Карл Марксын (Хори) нэрэм… тэ колхозой центртэ хүдөөгэй к… библиотекэ бии юм. Клубые … шань нёдондоһоо хойшо таба … һэлгэгдээ. Тэдэнэр ажалдаа … хэрэгээр хандадаг, клубай … мэри һайжаруулхын тула … доггүй байгаа. Бишыхан үхиб… Д. Будаева мүнөө клубые даагш… томилогдонхой, теэд биратай … хэнэгүй. Клубай үүдэндэ ходо … хуу томо суурга үлгөөтэй … Хаа яа нээгдэхэдээшье, … задагай зайдан, газетэ, жу… шатар, даам гэхэ мэтэшье үты… даг. Эндэхи библиотекэнь мүн… муугаар ажалладаг, ехэнх… хаалгатай байдаг, һонин … үсөөн.

Эдэ бүгэдые аймагай Культу… таһагые даагша нүхэр Миха… мэдэжэ байгаад хэмжээ абан…

К. Жалсара…

Ажалшадай бэшэгүүдэ… хэмжээ абтаба

Суулга нютагаар арбаад үдэрэй … да автобус ябажа байтараа болишо… гэжэ эндэхидэй урмые хухалба гэжэ … Цыренов редакцида бэшэһэн юм.

Хэмжээ абахынь тула энэ бэшэг … рят-Монголой автотрестын управ… эльгээгдээ һэн.

Мүнөө жэлэй майн 20-һоо … Улан-Удэ—Мухаршэбэр—Суулга маршрудтай автобус ябадаг болоо гэжэ … тотрестые эрхилэгшын орлогшо нүхэ… лесов редакцида мэдээсэбэ.

* * *

Улекчин тосхонһоо (Тори) … центртэй телефоноор хөөрэлдэхэнь … шэр. Ушарынь юуб гэхэдэ, телефон… утаһан дээрэ Улекчинэй, Наринай, … телефонно станцинууд табяатай юм, … мэһээ боложо бүхэли үдэртөө хон… ушартай бологдодог. Энээнииe үсэ… тула эдэ станцинуудые тус тустан… һатай болгохо хэрэгтэй гэжэ хүдөө … шэ нүхэр Санжижапов редакциди… һэн байгаа.

Тэрэ бэшэгынь Ториин аймагай … холбооной конторододо эльгээгдээ һэн.

Дурсагдаһан баримтануудые усэ… тула аймагай центрһээ Нарин тосхо… тэр телефоной хоёрдохи утаһа т… хараалагдаа гэжэ аймагай холбоо… ной начальнигай орлогшо нүхэр Б… редакцида дуулгаба.

КОЛХОЗОЙ ИНЖЕНЕР

— Манай инженер!

— Һонин саг ерээл—колхознай өөрын инженертэй болонхой,—гэжэ Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һаянай омгорхолтойгоор хөөрэлдэнэ.

Энэншье зүб. Инженер хүн фабрика, заводой цехтэ, ухаалан зохёолгын бюродо, МТС-эй мастерскойдо хүдэлдэг юм гэжэ хүдөө нютагуудта һая болотор хэлсэдэг байгаа бшуу. Харин колхозно байгуулалтые саашань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай парти, правительствын абаһан хэмжээ-ябуулганууд хүдөө тосхоной ажабайдалые ехэхэнээр хубилгажа байна. Колхозууд техникэ, машина, зэр зэмсэг МТС-һээ худалдажа абаа. Тиихэлээрнь энэ хабар трактористнууд МТС-һээ машинануудаа абаашахадаа колхозой гэшүүд боложо ороо. Тэдэнэй һүүлээр инженернүүд, механигууд, токарьнууд болон слесарьнүүдшье колхоздо орожо эхилээ ха юм.

...Хабарай урин дулаахан үдэр. Сэлэнгын МТС-эй буусаһаа тракторнууд олоороо һубарилдан гараад лэ, нишэ тиишээ ошожол байна.

— Замдаа һайн ябагты!—гэжэ хинагша-инженер Афанасий Саватеевич Шангинов механизаторнуудта энеэбхилэн хэлэнэ.

— Манай колхоздо ерэжэ, ороорэйгты. Хүндэтэйгээр угтахабди. Хүлеэхэбди,—гэлдээн болоно.

Иркутска хүдөө ажахын институт дүүргээд, Сэлэнгын МТС-тэ ерэһээр инженер нүхэр Шангинов жэл тухай болоо. Энэ богонихон болзор соо тэрэ бүхы механизаторнуудтаяа һайса танилсаа, бэе бэеэ ойлголсодог болонхой. Тиимэл хадаа трактористнууд энэ инженерые манай колхозой гэшүүн боложо орогты гэжэ уряа ха юм.

Энэ МТС-тэ хинагша-инженерээр хүдэлжэ байхадаа нүхэр Шангинов заһагдаһан трактор бүхэниие нарин нягтаар шалгажа, мастерскойһоо гаргадаг байгаа. Залуу инженер гансахан лэ хэһэн ажалаа хараад ябадаг бэшэ, хүдэлмэринэгөө һүүлээршье трактор болон бусад машинануудые бүри һайнаар заһабарилжа, удаан болзорто ашаглаха тухай бододог бэлэй. Гар дүйтэй уралан нарижуулагша гэжэ механизаторнуудай дунда тэрэ суутай юм. «ДТ-54» маркын тракторай катогуудые, үнэтэй зүйлөөр хэдэг дискэнүүдые болон бэшэшье хубинуудые шэнэлэн заһаха арга оложо, нүхэр Шангинов ехэхэн мүнгэн зөөри алмаһан байна.

— Инженер Шангиновые колхоздоо абаа һаамнай ехэл туһатай хүн байна,—гэжэ трактористнууд өөһэдынгөө колхозой түрүүлэгшэнэртэ үе үе болоод лэ һануулдаг һэн.

Аймагай центртэ гү, али МТС-тэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хаа-яа уулзахашье үедэ иимэ хөөрэлдөөн болоо. Зүгөөр түрүүлэгшэ бүхэн өөрын инженертэй болохо дуратай байгаа бшуу.

— Манай колхоз эгээл олон трактор абанхай. Эдлэхэ газарааршье, адуу малаартшье баянбди. Мандал инженер тон түрүүн хэрэгтэй,—гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ артелиин түрүүлэгшэ Бадма Нимаевич Нимаев хэлэдэг байгаа.

Уданшьегүй МТС-эй хинагша-инженер А. Шангинов Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо гэшүүн боложо орохо тухай мэдүүлгэ барян һэн. Колхознигууд хамтынгаа суглаан дээрэ тэрэниие нэгэн дуугаар артельдээ абажа, правлениин гэшүүн болгоо.

Тиигэжэ Афанасий Саватеевич энэ хабар колхозой инженер болоо юм. Сталинай нэрэмжэтэ артельдэ агроном, зоотехник, ветеринаршье бии аад лэ, гансахан инженер дутадаг байгаа. Харин мүнөө эндэ хүдөө ажахын хамаг мэргэжэлтэд бии болонхой.

Энэ артель хори гаран трактортай, арбаад комбайнтай, элдэб олон бэшэшье машинатай юм. Юрэдөөл инженерэй хэхэ ажал яһала бии. Энэ баян техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула Афанасий Саватеевич тон түрүүлэн машинануудые ашаглаха, техническэ харууһа хэхэ график зохёогоо һэн. Хабарай тарилгын үедэ колхозой механизаторнууд тус графигай ёһоор хүдэлжэ, үдэрэйнгөө даалгабариие һайн шанартайгаар, ходо үлүүлэн дүүргэнэ...

— Тракторнууднай яһалал һайн хүдэлжэ байна,—гэжэ инженер А. Шангинов колхозойнгоо механик Генден Раднаевич Жамбаловтай хөөрэлдэнэ.—Зүгөөр ажалай бүтээсые бүри дээшэлүүлхэ арга боломжо бии бшуу.

Бүхы гурбан бригададаа шэнгэн түлишэ тунаан байлгаха амһарта бэлдэхэ, тракторнуудта заправка хэхэ тусхай пункт түхеэрхэ гэһэн механигайнгаа дурадхалые инженер ехэ анхаралтайгаар шагнажа, зүбшэн хэлсээ һэн.

Тракторта бензин, керосин ведрогоор эюулжэ хэхэдэ өөдтэй юумэ адхархагүй гэжэ һанахаар ха юм. Теэд үнэн дээрээ тиимэ бэшэ. «ДТ-54» тракторта шэнгэн түлишэ хэхэдэ ведро бүхэнһөө 100 грамм гоожоһон лэ байдаг. Бак соонь дүүрэтэр хэхэдэ килограмм хахад түлишэ адхарна бшуу. Харин бүхэли жэл соо нэгэ тракторта 200 гара дахин шэнгэн түлишэ хэхэдэ 300 килограммынь хиидэ адхарха байна. Колхозойнгоо «ДТ-54» маркын 13 тракторта түхэреэн жэлдээ ведрогоор бензин, дизельнэ тоһо хээ һаань, дүрбэн тонно шахуу шэнгэн түлишэ хии хаягдаха байна бшуу.

— Тракторта шэнгэн түлишэ ведрогоор хэхэдэ иимэ ехэ гаргаша болонол,—гэжэ Афанасий Саватеевич колхозойнгоо түрүүлэгшэ Бадма Нимаевичта хэлэнэ. — Тэрээнһээ гадна, шэнгэн түлишэеэ полевой стан абааһатараа нэгэ амһартаһаа нүгөөдэдэнь хэдэ дахин эюулхэ саг гарадаг гээшэб!

— Тиимэ. Үнэхөөрөөшье шэнгэн түлишэ ехээр хии гаргашалагдана. Бодоод үзыт, тракторай шэнгэн түлишын нариихан хоолойнуудһаа дуһажа, хэды шэнээн бензин, дизельнэ тоһон газарта гоожоно гээшэб,—гэжэ түрүүлэгшэ инженерээ дэмжээ һэн.

Трактораа ёһоор заһабарилангүй, карбюратор болон бусад зүйлнүүдэйнь забһараар бензин, дизельнэ тоһо, керосин дуһалааршье гоожуулжа ябаа хада бүри ехэ түлишэ хии хосорхо бшуу. Жэшээнь, минута соо нэгэ тракторһаа 60 дуһал гоожоо хадаа бүхэли жэлдээ колхоз 8—10 тонно шэнгэн түлишын гарзада орохо гэжэ тэдэнэр тооложо үзөө.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд үни удаан һуужа, шэнгэн түлишэ болон түрхихэ тоһоной юун дээрэһээ ехээр гаргашалагдадагынь элирүүлжэ, тэдэнээ алмаха арга бэдэрһэн байна. Зүгөөр тракторай моторые тааруулжа табингүй, цилиндр соонь хэдэн грамм тооһо оруулаа һаа гү, али анзаһанай мохоо болоо һаа, шэнгэн түлишэ 20—25 процент хүрэтэр ехээр гаргашалагдаха юм. Эдэ бүгэдыень хараадаа абажа, тэдэнэр тракторта ведрогоор бензин, дизельнэ тоһо, керосин хэхээ болихо, бригада бүхэндэ 15 хоног соо хүрэхөөр шэнгэн түлишэ урид асаржа, тунаан байлгадаг болохо, тракторнуудтаа графигай ёһоор техническэ харууһалга хэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Мүн һаяар колхоздоо типовой нефтехранилищи бариха, бригада бүхэндөө оньһон аргаар шэнгэн түлишэ тракторнуудтаа хэдэг болохо юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо мүн техникээ зүбөөр ашаглаха, тэрээндэ һайн техническэ харууһа хэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана.

— Колхозоймнай инженер Афанасий Саватеевич техническэ харууһа хэлгын график хоёр янзаар зохёонхой,—гэжэ нүхэр Нимаев хөөрэнэ.—Энэ графигтаймнай танилсахадатнайшье болохо.

Энэнь зөөлэн хахалалгын гектар бүхэниие, шэнгэн түлишэ болон түрхихэ тоһо хэды шэнээн гаргашалгые хараадаа абажа зохёоһон, ехэ һайн график. Энэ графигай ёһоор тракторта дүрбэ дахин техническэ харууһалга хэгдэхэ юм. Харин түрүүшын гурбыень бригадануудтаа, дүрбэдэхиинь—колхозой мастерскойдо хэхээр хараалаанхай. Хоёр дахин техническэ харууһа хүүлһэн тракторта юрын заһабари, мүн хоёрдохёо энээндэ ороһон тракторта капитальна заһабари РТС-тэ хэгдэхэ юм.

Мүнөө хабарай тарилгын … хаһада Афанасий Саватеевич … тор бүхэнөө бүтээсэ ехэт… ашаглахын түлөө тэмсэнэ. «… маркын трактор гурбан сея… ябаха ёһотой аад, зарим… хоёрые шэрэхэ ушар га… Мүн зарим трактористнууд … дохи скоростёор ябажа, нэгэ… дээр таряа хаяха аад, гурб… дүрбэдэхеэршье даража … Колхозой инженер иимэ уш… дые тэрэ сагтань элирүүлжэ, … хэмжээ абана.

Эдэ үдэрнүүдтэ инженер Ша… поли дээрээ бүхы сагаа үнг… механизаторнуудай хүдэлм… шанарые наринаар шалгажа, … на, зэмсэгээ бүтээсэ ехэт… ашаглаха хэрэгтэнь туһална. … колхозойнгоо техникэдэ гамта… хандаха, ажалай бүтээсэ д… лүүлхэ, шэнгэн түлишэ болон т… хэ тоһо алмаха тухай хөөрэлд… дэнэй дунда үнгэргэнэ.

Иимэ сүлөөшьегүй һаа, … Шангинов уралан нарижу… ухаалан зохёохо саг олоод лэ… даг. Тракторай тэргэдэ наг … гараараа ашажа, колхозни… ехэ сагаа гээжэ байхыень х… наг шэбхэ өөрөө ашаха тухэ… «Беларусь» маркын трактор… руулан зохёогоо.

Иигэжэ инженер Афанаси… гинов колхозойнгоо баян те… бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахы… дэ хүшэр хүдэлмэриие оньһо… ханизмын аргаар хэдэг болох… лөө бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Т. БАШКУ…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Хориин хонинной совхозой түрүү механизаторнууд Очир Хусаев, Дондок Доржиев, Николай Шолин хабарай тарилгада шалгаржа гараа.

А. Мантаевай фото.

Тарилга удааруулагдана

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Эдэ үдэрнүүдтэ Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудай механизаторнууд болон колхознигууд кукуруза тарилгаяа түлэг дундань ябуулжа байна. Аймагай зарим колхозууд ойрын хэдэн үдэрһөө кукурузаяа тарижа дүүргэхэнь. Жэшээнь, «Искра», «Гигант» колхозуудай гэшүүд байгша ондо адууһа малдаа элбэг тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор тэжээлэй ургамал һайнаар тарина. «Искра» колхозойхид хартаабха, огородой эдеэ тарихын хажуугаар кукурузаяа саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар тарижа дүүргээ. Эндэ 200 гектарта кукуруза таригдаха ёһотой аад, 230 гектарта таригдаба. Тиихэдээ эхэнэнь имагтал һайн хүрьһэтэй газарта, квадратно-гнездовой аргаар таригдаһан байна. Искрагайхид кукурузынгаа үрэһые һайса сэбэрлэжэ, зара, һалхинда гаргажа шанаржуулһан байгаа. Тиигээд тарилга эхэдэ гектар бүридэ 5—8 тонно шэбхэ, 1,5—2 центнер суперфосфат гаргажа, газараа үтэгжүүлһэн байна. Кукурузын тарилга дээрэ дүршэл ехэтэй трактористнуудһаа бүридэһэн 2 комплексно агрегат хүдэлмэрилөө.

Нёдондо «Искра» колхозойхид зуун га газарай гектар бүриһөө 110 центнер эшэ набшаһа хуряаһан һаа, энэ жэлдэ кукуруза тариһан бүхы газарайнгаа га бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ эшэ набшаһа хуряаха уялга абаба.

Гадна, искрагайхидай жэшээгээр кукурузаяа богонихон болзорто, һайн шанартайгаар тарижа дүүргэһэн «Гигант» колхозойхид мүн эрмэлзэлтэй оролдосотойгоор ажаллаа. Энэ колхозой механизатор А. Ивановой хүтэлбэрилдэг кукуруза ургуулгын комплексно агрегадайхид зуун гектарта кукуруза таряад, га бүриһөө 500 гаран центнер эшэ набшаһа хуряахабди гэжэ мэдүүлээ.

Гэбэшье, дурсагдаһан колхозуудай адли байдалтай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид кукуруза тарилгадаа хайша хэрэгээр хандана. Эдэхид кукурузын эшэ набшаһаар мянга гаран тонно силос дарахабди гэжэ гоё гоёор хөөрэлдэһэн аад, мүнөө өөдтэй юумэ хэнэгүй. Юуб гэхэдэ, сталинайхид кукуруза тариха газараа мүртэйгөөр элдүүрилээгүй, тарилгашье хэхэдээ унжагай нобшоор, шанар муутайгаар хэнэ. Гадна, эндэ кукуруза тариха тусхай агрегадууд эмхидхэгдээгүй. Тиимэһээ мүнөө энэ ургамал тарижа байһан колхознигууд даалгагдаһан ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандажа, тарилгын агротехникые бүдүүлигээр хазагайруулна. Колхозой нэгэдэхи комплексно бригадынхид Сулхара гэжэ нютагта кукурузаяа борноийлогдоогүй газарта, шанар муутайгаар таряа. Тэндэнь кукурузын орондо ногоон ургашанхай.

Тиихэдэ «Коммунизм» колхозойхидшье сталинайхидтал адли нобшорһоор. Энэ колхоздо эмхидхэгдэһэн кукуруза ургуулха комплексно агрегадай (трактористнь нүхэр Васильев, сеялкэшэниинь нүхэр Челночков) тарилгаяа тон муугаар хэжэ байһыень колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Я. Ерофеев һайса мэдэжэ байгаад ямаршье хэмжээ абанагүй. Тиихэдэ агроном нүхэр Шамколович кукурузын ямараар таригдажа байһые шалганагүй, «намһаа саагуур наранһаа наагуур» гэһэндэл правлениин хажуугаар эрьелдээд лэ үдэрөө үнгэргэнэ.

Энэ колхозой Сулхара гэжэ һайн хүрьһэтэй газарта кукуруза имагтал квадратно-гнездовой аргаар таригдаха байгаа. Теэд энэ газарта кукуруза тарижа байгаашад квадратно-гнездовой аргаар тарихаяа залхуураад, эбдэрхэй сеялкэ хэрэглэжэ, хайран үрэһэеэ миин үреэд, үргэн рядтайгаар тариһан нэрэ зүүгээ. Юундэ квадратно-гнездовой аргаар таринагүйбта гэжэ эндэ байгаашадһаа һурахада: «Бидэнэртэ юун хамааб, хүтэлбэрилэгшэднай таригтыл гэжэ захираа һэн» гэлдэн убайгүйгөөр харюусана. Тиигэжэ «Коммунизм» колхозойхид кукурузынгаа тарилгые шанаргүйгөөр хэжэ байхадаа абаһан уялгаяашье мартажархинхай ха. Гектар бүриһөө хэды шэнээн эшэ набшаһа абаашаяашье тэдэнэр мэдэнэгүй.

Мүнөө кукуруза тариха болзор оройтожо байна. Тиимэ тула Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозойхид кукурузаяа шамдажа тариха зэргэтэй.

М. Фалилеев, «Вперёд» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Республикын колхоз, совхозуудта хартаабха, огородой эдеэ тарилга тухай

1958 оной июниин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Хартаабха	Огородой эдеэн
Байкало-Кударын	94,9	25,4
Баргажанай	152,1	4,0
Бичурын	79,8	35,4
Зэдын	77,5	10,0
Яруунын	20,0	16,7
Заиграйн	70,9	20,4
Закаменай	62,9	4,3
Иволгын	99,8	14,7
Кабанскын	67,1	19,2
Хэжэнгын	61,8	15,7
Кударын	95,4	15,0
Курумканай	55,1	12,0
Кяхтын	93,3	10,0
Мухаршэбэрэй	92,0	24,5
Прибайкальска	97,3	19,4
Сэлэнгын	91,2	15,0
Тарбагатайн	100,1	17,1
Ториин	94,4	31,7
Түнхэнэй	70,1	15,4
Хориин	102,3	10,0
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	100,0	20,0
Борьёогой	100,0	10,0
Яруунын	84,0	70,0
Сэлэнгын	88,3	—
Кяхтын	90,0	10,0
Хориин	55,0	—
«Эрдэм»	100,0	43,3

Республикын колхоз, совхозуудта пар хахалалгын ябаса тухай

1958 оной июниин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Бүхыдөө хахалагдаһаниинь
Байкало-Кударын	33,6
Баргажанай	33,9
Баунтын	6,7
Бичурын	73,4
Зэдын	39,1
Яруунын	16,2
Заиграйн	49,5
Закаменай	13,6
Иволгын	36,7
Кабанскын	10,0
Хэжэнгын	40,0
Кударын	42,3
Курумканай	18,3
Кяхтын	27,0
Мухаршэбэрэй	66,7
Прибайкальска	85,6
Сэлэнгын	52,2
Тарбагатайн	73,0
Ториин	35,7
Түнхэнэй	13,4
Хориин	27,5
СОВХОЗУУД:	
Бичурын	34,7
Борьёогой	43,7
Кяхтын	59,1
Яруунын	—
Сэлэнгын	36,7
Хориин	49,3
«Эрдэм»	22,6

Мэргэжэлтын зүбшэл

Хониной нооһо хайшалха тухай

Мүнөө республикымнай колхоз, совхозуудта электрын хүсөөр хүдэлжэ, хониной нооһо хайшалха 12—12 машинкатай хэдэн зуугаад агрегат бии болонхой. Жэшээлхэдэ, нёдондо манай колхоз, совхозуудта бүхы хонидой 95,2 процентнь машинкаар оройдоол 15—20 үдэрэй туршада хайшалагдаһан байха юм. Тэрэнэй ашаар нооһо хайшалалга дээрэ һураггүй үсөөн хүн хүдэлдэг болоо.

Хониной нооһо машинаар хайшалхада энэ хүдэлмэриин ажалай түргэшэ химдаржа, нооһоншье һайн шанартайгаар, ехээр хайшалагдана. Гадна, ажалай бүтээсэ 5 дахин дээшэлнэ.

Хониной нооһо машинаар хайшалха мэргэжэл эрхимээр шудалһан, агрегат, машинаяа һайнаар, юугээ хаханшье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэдэг хүнүүд колхоз, совхозуудтамнай олон. Зэдын аймагай (Үшөөтэйн МТС) механизатор нүхэр Южиковэй агрегат нёдондо хүдэлмэриин 12 үдэр соо 11 мянга 500 хони хайшалаа. Мүн энэ МТС-эй нүхэр Якимовай агрегат баһал 8 мянга гаран хони хайшалжа, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм нооһо абаа. Тиихэдэ машинаар хониной нооһо хайшалагшад нүхэр Бадиева, Вершинина, Дагмаева үдэртөө туд бүриин 70—80 хони хайшалдаг байба. Тэдэнэр иимэ амжалта яажа туйлааб? Хониной нооһо хайшалалгын эхилхэ урид эдэнэр агрегат, машинкаяа һайнаар шалгажа, хүдэлгэжэ үзөөд, һайнаар заһадаг, тодхожо байдаг заншалтай. Агрегадай хүтэлбэрилэгшэд, заһабарилагшад машинкыгаа хайшан гэжэ зүбөөр бариха, хүдэлгэхэ тухай нооһо хайшалагшадта заажа үгэдэг, ойлгуулдаг байна. Машинкын хутагануудые дан хабшанагаар мушхажархёо һаа, тэдэнь түргэн мохооршодог, ехээр элэдэг гэжэ хайшалагшад һайса мэдэдэг болоо. Тиимэһээ тэдэнэр машинкынгаа дээдэ, доодо хутагануудай һаадгүй хүдэлхөөр, зохид соонь тодходог юм.

Гадна, машинкын ходо хүдэлжэ байхада хүтагань ехээр зунгагтаад, мууса хүдэлдэг, зулгаадаг болоно бшуу. Тэрэниие хаһа сагтань угаажа, арилгажа байха шухала. Нүхэр Южиковэй агрегадайхид машинкынгаа хутагануудые шэнгэрһэн хуушан автол соо угаадаг. Энэнь тон таарамжатай. Юуб гэхэдэ, автол хадаа хутагада няалдаһан даг, зунгаг сэбэрээр арилгана.

Тэрэшэлэн машинкын хутагануудые зүбөөр, һайнаар хурсадажа шадаа һаа, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлдэг гээшэ. Зарим хониной нооһон хүсэд хөөрөөгүй байдаг. Тэдэниие хурса хайшатай машинкаар хайшалхань бэрхэтэйшэг болодог бшуу. Нёдондо нүхэр Южиковэй агрегадайхид хөөрөөгүй нооһотой хонидые хуушан, һайса элэнтэһэн хайшатай, үзүүртэй шүдэтэй машинкаар хайшалжа туршаа. Тиихэдэнь ехэ таарамжатай зохид байгаа.

Хони машинкаар хайшалжа эхилхэдээ, эгээн түрүүн нооһоной хөөрэдэггүй газарыень, хүл, толгой тээһээнь хайшалаад, саашадаа гэдэһэн, сами, сээжэ талаарнь, хониёо гэдэһээрнь өөр тээшээ харуулжа хэбтүүлээд, хажуу бэеынь нооһо хайшалхада һайн. Удаань ууса, дала дээрэхи нооһынь хайшалдаг. Нюрганайнь нооһо утаашань, шэлэ хүрэтэрнь хайшалха хэрэгтэй. Тиигээд хонёо нүгөө тээшэнь эрьюулжэ, баруун хажуу, ууса бэеынь нооһо хайшалха. Эгээн һүүлдэ хүзүү хоолойнь нооһо хайшалха болоно. Хони хайшалхадаа, машинкаяа арһанайнь уршалаа дээгүүр, заагүй хүндэлөөшэнь ябуулха хэрэгтэй. Утаашань ябуулаа һаа, арһанай уршалаа хайшалагдажа болохо бшуу. Хүндэлөөшэнь хайшалхадаа машинкынгаа хойноһоо гараараа арһыень татаад үгэхэдэ зохистой. Дүршэл багатай хайшалагшад машинкаяа буруу барижа, нэгэ хажуунь ехээр дараад, нүгөө тээхинень үргэжэрхидэг. Тиихэдэнь нооһон зарим газарта 2—3 сантиметр дээгүүр хайшалагдадаг. Тиимэһээ иимэ ябадал гаргахагүйн тулада машинкынгаа доодо хажууе арһандань нэгэ жэгдээр хашажа, нооһыень узуураарнь хайшалха хэрэгтэй.

Хайшалагшад хонин бүхэнэйнгөө нооһо амяарынь шэгнүүлжэ тушааха ёһотой. Хайшалагдаһан нооһые шанараарнь болон түрэл түрэлөөрнь наринаар илгажа, багсалха хэрэгтэй.

Бүхы агрегадайнгаа ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, өөр өөрынгөө уялгые хүн бүхэнэй һайнаар дүүргээд байбал, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлдэг. Жэшээнь, хонидые барижа, хайшалха газартань асаржа үгэхэ 4 хүн, нооһоёо зөөхэ, багсалха, оройхо 2 хүн хүдэлөө һаа таарамжатай. Машинкын хутагануудые хурсадаха гү, али һэлгэхэ, заһаха үедэ хайшалагшад хонидойнгоо нооһо шалгадаг, сэбэрлэдэг байха ёһотой. Хайшалха хутагануудые һайнаар, зүбөөр тошиилдаха хэрэгтэ ехэ анхарал табиха шухала.

Хони хайшалалгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, шадаал һаа ехэ нооһо хайшалан абаха гээшэ колхоз, совхозуудай нангин зорилго мүн.

И. Абзаев, БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын инженер.

Ахадуу Монгол Арадай Республикада

Хүдөө ажахын хамтаралнуудые түбхинэһэн байдалда оруулхын түлөө

Монголой Арадай Революционно партиин XIII Ехэ Хуралай баталан абаһан, арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай директивэнүүдэй ёһоор, оронойнгоо хүдөө ажахын социалистическэ хүгжэлтые үргэдхэхэ зорилгонууд хараалагдаа. Хүдөө ажахынгаа хамтаралнуудые олодхохо, газар таряалангай талмайе 200.000 гектарта хүргэхэ, үрэһэнэй ажахые һайжаруулха, зүб севооборотдо оруулха, ургамалнуудые хоролдог хорхой шомуултай, элдэб янзын үбшэнтэй тэмсэхэ, орооһо таряанай гектар бүриһөө дунда жэшээгээр 9 центнер ургаса абаха, малай тэжээл ехээр бэлдэдэг болохо, табан хушуун малай тоо толгойе бүри олошоруулха гэхэ мэтэ ехэ харюусалгатай хэмжээ-ябуулганууд багахан болзор соо бэелүүлэгдэхэ байна.

Урда сагай үлэгдэл болохо гээгдэнги нүүдэл ажахын үндэһэ һуури дээрэ иимэ хэмжээ-ябуулга амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ шадагдахагүйнь элитэ. Энээн дээрэһээ, тэдэ директивэнүүд Монголой хүдөө зониие түбхинэнхэй байдалда оруулха эхин шата болгон, ойрын 3 жэлэй хугасаа дотор хүдөө ажахын 150 хамтаралые түбхинэһэн һуудалтай тосхонууд болгохо гэжэ хараалаа. Энэнь ороной хүдөө ажахые улам бүри өөдэнь дэбжээхэ, ажалшадай ажабайдалые, соёл болбосоролые хүгжөөхэ ябадалда угаа ехэ дэмжэг болохо.

Түбхын түрүүн хүдөө ажахын хамтаралнуудай түб һуурин болохо газарые тааруу нютагта зүбөөр шэлэжэ олоод, һүүлээрнь тэндэ хамтаралай гэшүүдэй орохо байрын гэрнүүдые, адууһа малай дал хорой, ажалай зэр зэмсэг, машинануудые хадагалха элдэб складууд болон һургуули, улаан булан, эмнэлгын орон, хэлхеэ холбооной эмхи зургаан гэхэ мэтэ соёл болбосоролой гуламтануудай барилга үргэнөөр эрхилэгдэхэ юм гэжэ «Үнэн», «Монголын сонин» газетэнүүд бэшэнэ.

Г. Батуев.

Искусствын, уран зохёолой декадада бэлэдхэл

Д. БАТАЖАБАЙ

Төөригдэһэн хуби заяан

Манай элитэ уран зохёолшо Дашарабдан Батажабай 1959 ондо Москвада болохо бурят-монгол литература, искусствын декадада зорюулжа, «Төөригдэһэн хуби заяан» гэһэн шэнэ роман бэшэжэ дүүргээ.

Энэ номынь Москвада, мүн «Байгалай толон» журналда һаядаа хэблэгдэн гарахань.

Романай «Үнгэрһэн сагай һүүдэр» гэжэ бүлэгынь манай газетэдэ толилогдожо эхилбэ.

Эртэ үглөөгүүр ойн соорхой сооһоо утаан бурьялжа байгаа һэн. Үни хада бодоһон Жалма саг үргэлжэ зуухатай гал шадараа тойролдон эдеэ хэнэ. Үндалдаг сагтаа тэрэнэй үбгэн юундашьеб ерэбэгүй. Энэ үглөөгүүр Жалмын сэдьхэл гажаржа, хараһан лэ юумэниинь «муу, муухай» боложо үзэгдөө һэн. Юундэ иигэжэ һаналайнгаа муудаһые тэрэ өөрөөшье ойлгожо ядаһан юм. Галайнгаа зүүн хажууда сомсойжо һуугаад, удаан саг соо дуугай үнэһэ худхадаг гуримтай һэн. Мүнөөшье галаа худхажа һууна. Гэнтэ тэрэнэй толгойгоо үргэжэ харан гэхэдэнь, шүүдэртэ сайраһан ногооной дундуур зурагар мүр зууха тээшэнь сэхэ ерэһэн байба. «Юун амитан һүни ерээ гээшэб»? гэжэ гайхаһан Жалма эзэлүүдгүй ошожо, тэрэ мүр үзөө һэн. Мүлжэжэрхиһэн яһануудые, гүрөөһэнэй годонуудые харахадаа: «дүтэ шадар гүлгэлһэн шоно бии байна» гээд, гансата тааба. Эдишэ бэдэрһэн зэрлиг амитанай мүрэй ошоһон тээшээ шартэжэ: бүхэ нойроор һажашаһан уулануудые, захагүй үргэн хүбшэ мододые харахадаа, бүришье тэрэнэй сэдьхэл гутана. Харанхы хүмэг доро һуудаг шара шубуудые, ойн захада хороод, эдишэ гэтэдэг нашан харсагые, утаар инсагаалдаг мяхаша элеэ шубуудые, унанхай модоной орбондо орёолдон байдаг могойнуудые һанахадаа, нюрга уруунь хүйтэ дааба. «Ай, түрэһэн нютаг! Хэды олон дайсан үбсүүн дээрэшни хорожо байнаб!» гэһэн бодол эзэлүүдгүй досоогоо шэбшэжэ, урдаа байһан уула хаданууд тээшэ дахин хараха дураниинь үгы болоно. Гэнтэ юумэн һаршагад гэжэ, сошоһон Жалмын хажуу тээшээ харахадань: борбогор үнгэтэй шандаган боролжын оёороор харайжа арилба. «Хараба гүш, бүхэли үбэлдөө сагаан ябаһан шандаган, хабар болоходо үнгэеэ урилжа, энэ олон дайсадһаа бэеэ абарха аргаяа олобо ха юм! Зүб даа... Мэлхэйшье һаа нюрган дээрээ хуяг шэрээд ябадаг бэшэ гү! Зарягай нооһоншье һаа, улаан гараар бариха аргагүй, зүүн шэнги ха юм! Ай—ай!.. Гансал үгытэй хүн, бэеэ абаржа шаданагүй ха юм!» гэһэн бодол Жалмын толгойдо оробо. Үншэн барлаг ябаһан басаган иимэнүүд асуудал нэгэтэ бэшэ шэбшэдэг байһан юм. Тэрэнэй хоолой хаталдан, зальгиһан шүлһэниинь саашаа орожо үгэхэеэ болишобо. Энэ дэлхэй дээрэ тэрэнэй найдаха юумэн үгы шэнги һанагдана. Урагшаа харахадань, бүтүү ой модон!.. «Юундэ ой модо харахадаа, уйданабиб?» гээд сэдьхэлээ заһахые оролдоно. «Модон... Модод гээшэ хүнэй нүхэр ха юм!.. Минии түрэхэдэ энэ модоор үлгы хэжэ унтуулаа. Үхэхэдэмни, дүрбэн хабтагай хадаад хуурсаглана бэзэ. Эсэжэ зобоходоо, һүүдэртэнь һуужа амардагби. Модон табаг соо аарсанай шүүһэ хэжэ уудаг байгааб!» гээд шэбшэхэ зуураа, хамаг шуһаниинь бурьяжа, далай шэнги шэхээрнь шааяхадал гэнэ.. Үгы, лаблажа мэдэхэдэнь, тэрэнэй шуһан бэшэ, харин улаан үнгэтэй шэнэһэн модод һалхинда найгалдан, шууяжа байгаа һэн. Отогойнь хажуугаар урдаһан горхоной шугы тээһээ дууша шубуудай абяан хүгжэм болон соностобо. Хирэ хирэ болоод лэ тэрэнгиин үнэр хаанаһаашьеб һэбшээлнэ. Май һарын үглөөгүүр, түрүүшын ногоон зүлгэ дээрэ шэмэг болон хуһа модод хөөөр үдхэнөөр набшаһалшоо. Нариихан уляаһад «шамһаа гартахагүйбди» гэлдэһэн юумэндэл, набшаһаяа һажэрэн шэбэнэлдэнэд. «Байгаалиин хүгжэмэй шэмэгби» гэһэн һанаатай, ойн хүхы дуугаа хангюурдана. Энэ һайхан абяанууд сооһоо, хононшье шагнажа байбал хашархаар бэшээр алтан гургалдайн дуун аялгатаба. Уран зохёолшод энэ шубууе магтажа, шүлэг бэшэдэг ха юм! Хүгжэм бэшээшэд дуунайнь аялга найруулдаг! Харин уранзураашад, энээхэн хүхэ борохон шубууе тоти болгожо, зурахаяа голодог байжа болоо. Тиигэбшье үншэн Жалма энэ шубууе бүд дээрэ утаһаар нэхэн оёхые хүсэдэг һэн. Ай, барһан басаган, ондоо үедэ түрөө ха юмши! Алтан гургалдайе бүд дээрэ нэхэжэ гоёохо, торгон утаһанһаа байха, хахархайдаа халааһа табиха утаһагүй бэшэ аалши! гээд өөрөө өөрэйгөө галхаадаг һэн. Иигэжэ һууһан Жалмын досоо жаргал гашуудал хоёр хара сагаан хоёр могой боложо хадхалдана. Тиигэбшье, байгаалиин һайхан хүгжэмэй унтархагүй омогорхол тэрэнэй досоо соргоор бүлэжэ байна ха юм! Мүнхэдөө һажашаһан хаданууд тээшэ Жалма дахин харахадаа, галта хара үнэгэ, булга, хэрмэ, нарин ута хүлтэй бугануудые, байгалай халюуншье һаань, бүгэдыень досоогоо шэбшэнэ. Захагүй олон долоогоно, улаалжаргана, үлир, мойһон, баабгайн эдижэ барахаар бэшэ алирһа, нэрһэ нюдэндөө хараһан шэнги болобо. «Иимэ баян, иимэ һайхан орон нютагта түрэхэһөө жаргалтай юу байхаб!» гээд, дахин тэрэ шэбшэнэ. Манай урда үеын ахадуунэр энэ баялиг модоор жадаяа эшэлжэ, хурса һэлмэдээ хуһан барюул хэжэ, дайсантаяа тэмсээ бэшэ гү? Эдэ олон модоор мэргэн годлинуудые дархалжа, ойдо ябаһан бугын эбэрээр хатуу шэлдэн номо хэжэ, дайсанаа харбадаг байгаа бэшэ гү?» гээд сэдьхэхэдээ, мүнөө һая «энэ дэлхэй дээрэ найдаха юумэмни үгы» гэжэ байһан бодолынь, өөртэнь эшхэбтэр шэнги байгаа һэн

Модоной забһараар дахин юумэн һаршаганахадал гээд, үгы болошобо. Жалма һууриһаа бодожо, талаар хараашална. Уданшьегүй залуухан мододые нугарса дараһаар, Аламжа ой сооһоо гаража ерэбэ.

— Ши хаана удабаш? Сайгаа ууя!— гээд Жалма зуухатай гал тээшэ ерэнэ. Эсэгэеэ дахажа ошоһон Булад мүн лэ хойноһоонь гүйжэ ерэхэдээ:

— Эжы, эжы! Аба бидэ хоёр гургалдайн дуу дуулахые шагнажа һууһанаа ерээбди!—гэбэ.

— А-а, шубуунай дуу дуулахые шагнажа һуугаабты! Би таанадые хүлеэжэ ядажа байгаалби!

Нэгэшье үгэ дуугарангүй, Аламжа галай захада ерэжэ һуушана. Томо модон аяга соо дүүрэтэр шахуу яһанай шүлэ Жалма хээд, үбгэндөө үгэбэ. Мүн гүрөөһэнэй хаха отолоотой зүрхэ табаг соо хээд, урдань табижархина.

— Намда, намда!—гэжэ байжа, хоёр гараа үбдэгэйнгөө хоорондо хабшаһан Булад эхынгээ нюур бусалжа байһан тогоон хоёрые ээлжэлүүлэн хаража байгаа һэн.

— Бари! — монсогорхон бөөрэнүүдые табаг соо гаргаад, хүбүүндээ Жалма үгэбэ. Булад тэрэ бөөрыень гараараа абаад, амандаа зуужа, отолон эдинэ.

— Бөөрэ шүдөөрөө даажа ядаа гүш? Хазаад эди!—гээд, яб байса Жалма бадашажархиба. Эхэдээ эрхэһэн хүбүүн уралаа шорбойлгоод һуушана. «Гартаа бариһан мяхаяа эдиш» гээд, толгойень эльбэдэг эсэгэнь, хүбүүн тээшээ харабашьегүй. Аламжын бодолдо дарагданги байһаниие мэдэһэн Жалма нэгэшье үгэ хэлэнгүй, галайнгаа зүүн хажууда эдеэлжэ һууба.

Хоолойгоо тэжээхэ олзогүй дээрэһээнь, дайсанай модо отолхоёо арсаһан Аламжа, сахюур замагтай хуушанай буугаар майлада гараһан гүрөөһэ отогойнгоо үүдэнһээ шахуу буудажа унагаадаг һэн. Үни холын ой соо байһан зоной шүлэндөө хэхэ гурилынь, абажа ерэһэн замбаань дууһашаһан байгаа. Теэд бурят хүн мяхатай байбал, туража үхэхэгүй ха юм. Жалма һамганиинь шэнэ мяха шанахадаа хүбүүндээ бөөрыень, эсэгэдэнь зүрхыень, өөрөө хара эльгыень эдидэг гуримтай һэн. Бурят зоной гол эдеэн болохо сай Аламжа уудаггүй байгаа. Барилдаанда бэеэ һорижо байһан хүн, үдэшэ үглөө яһанай шүлэ ууха ёһотой юм. Энэ түбэд гурим урдань барилдахадаа сахяагүй Аламжа, мүнөө яашагүй тэрээндэ шүтэхэ гэжэ бодоо. Наһаараа гэртэйшье боложо шадаагүй хүнэй урда энэ найрай барилдаан ами наһанай хэрэг болохо байгаа һэн.

Харахан үһэеэ хоёр тээшэнь хахалжа һамнаһан Жалма, толгойнгоо хахадые бултайлган һагад, хитад «миншуу» пулаадаараа боодог гуримтай юм. Энээхэн торгоной сэнхир үнгэ нюдэнэйнь сагаантай наадажа, ангаһан хүнэй ундаая харима сэльгээхэн шарайтай болгоно. Табаг сооһоо шүлэ һорожо байһан Аламжа һамганайнгаа нюур хирэ хирэ болоод лэ харадаг байба. Нимгэхэнүүд уралай забһараар халта бултайһан шүдэнүүдыень харахада, юушьеб хэлэхэ гээд бэеэ бариһан мэтэ үзэгдэнэ. Заримдаа тэрэнэй нариихан хурганууд торгон хара гэзэгынгээ үзүүр эмэриин байдаг заншалтай юм. Лимбэ дээрэ наадаһан шэнги халта өөдөө һэрбыхэдэд байһан шэгшы хургыень хараһан Аламжын шэхэндэ зүрхэ хүдэлмэ һайхан хүгжэм соностоһон шэнги болодог һэн. Нидхэ дороо халта хабдаһан шэнги зубхинь бүмбэгэрхэн хасартаяа тааража, бүришье һайханаар Аламжын нюдэндэ үзэгдэнэ. Жалмын хоёр нидхэнь дали боложо, мохоохон үзүүртэй хамарынь тэлээд, элижэ ябаһандал харагдадаг байба. Иимэхэн эхэнэрэй шарай Азиин хүн харабал мартахагүй. Үльгэр түүхэ соо зугаалжа: «Огторгойдо ябаһан шубуун хараха һанаатай элилдэбэ! Ойдо ябаһан буга һогоон дууень шагнаха һанаатай зогсобо» гээд арад зон хэлсэдэг.

Үдэр ошохо бүри Аламжын досоо уйтаржа байгаа һэн. Манатан байгаа ойн шиигтэй агаар, газаагуурнь шааян урдадаг хадын горход, саг үргэлжэ хүгжэм татадаг шубуудай дуун Аламжын зүрхэндэ гашуудал асарһан шэнги болоно. Заримдаа ойн оёороор тэнэжэ зайшадаг гү, али бишыхан Балбарые эбэр дээрээ абаад, хэдэн удаан саг соо таалажа зобоохо гү, үгышье һаа дүлии юумэдэл дүнгыгөөд, хүнтэй хөөрэлдэхэеэ болишодог байба. Заншалыень мэдэхэ болоһон тэрэнэй гэртэхин балайшье гайхадаггүй һэн. Тиигэбшье Жалмын һайхан шарай харахадаа, Аламжын бүхэгэр нюрган тэниижэ, эсэнхэй балсангынь шангадажа, уйтай шарайнь сог залитай болодог бшуу. Мүнөө эдеэлжэ дүүргэһэн Аламжын шэг шарай, тугаар һаяхан ой сооһоо ерэгшэдээ орходоо, тад ондоо болошоо һэн.

— Зай, баһал туршаха болоолди даа!— гээд, эльгэн хара шулуунай хажууда Аламжа ошожо, хоёр гараараа тэрэниие саб бариһан бэеэрээ, хэды дахин гар дээрэхэнээ үргэбэ. Хэр хүндэ шулуун байһыень Аламжа өөрөө мэдэдэггүй һэн. Үргэжэ байһан шулуугаа тэрэнэй хаяхадань, газар дорьбожо, тогоон соо байһан сай сальгидадаг байгаа.

Үни сагһаа хойшо, эдеэнэй урда тээ бэе махабадаа шангаадаг аад, юундэшье мүнөө Аламжа дахин хубсаһаяа тайлаба. Үдэшэ үглөөгүй үрөөһэн үзүүрһээнь үргэжэ үзэдэг тэбэри бүдүүнтэй, арбан алдын шэнэһэнэй хажууда тэрэ ерээд зогсошоно. Нюрган дээгүүрнь гүрылдэшэһэн сараануудые, аяар зуухын хажууһаа һамганиинь харахадаа, монгол бүхы бэеэ һоридог гүрмэл гүльмэ тээшэ нюдэеэ залаба. Ойн оёорто байһан Аламжа, монгол гуримаар гүльмэ гүрэхэ мушхамал хаанаһаа олохоб! Гүлгэн хуһа мододые таһар сабшаад, шэлбыень зулаха, хана болотор гүрөөд, хоёр шэнэһэнэй дунда татаһан юм. Энэ гүрэмэл «хана» гүльмэ дээрэ нюсэгээр хонохо бүринь гүрэгэр толбонуудые тэрэнэй бэе дээрэ таридаг һэн.

Бүдүүн шэнэһэнэй үзүүртэ зогсожо байһан Аламжа гартаа нёлбожо, альгануудаа бэе бэедэнь үрэжэтэеэ хамта Булад тээшэ нюдөө эмнигэд гэбэ. Гар дээгүүрнь обогошолдон байгаа балсангуудыень хаража хүбүүниинь: «минии эсэгэһээ хүсэтэй амитан дэлхэй дээрэ байхагүй» гээд шэбшэнэ ха.

Хоёр хүлөө халта зайтайгаар лаб гэшхэжэ, зуухын хажууда байһан Жалма тээшэ халта хараһан бэеэрээ, бүдүүн шэнэһэнэй үзүүр дороһоо хоёр гараараа лаб бажууба. Саг зуура, тонгойһон шэгтээ амияа дараһан болоходол гээд, нюрганиинь тэниишэбэ. Булад байрадаа дэбхэржэ байжа хашхарна. Мүн лэ Жалма үбгэнэйнгөө амжалтада баярлаһандаа, абягүй энеэжэ байгаа һэн. Энэ модые Аламжа үргэжэ эхилхэдээ, үбдэгтөө ёохон хүргэдэг байһан юм. Үдэр бүри хүсэ нэмэжэ байһан юумэдэл, саг үргэлжэ бэеэ бэлэдхэһэнэй ашаар, хурганай шэнээхэнээр өөдэнь нэмэ нэмэһээр, бүһэдөө хүрэтэр үргэдэг болоһон байгаа. Мүнөөдэр, тэрэ бүһэһөө дээшэ, гурбан хурга тухай үлүү гараса үргэжэрхибэ. Монсогор балсангууд сээжыень тойрон сугларшоод байгаа һэн. Түмэр хүшүүргээр модоной оёорһоо гасаһан юумэдэл тулаад байһан хоёр гарнуудынь гэнтэ заараржа, арбан алдын модон газарай обогод гэтэрнь дэншээбэ. Сагаанаар нюдэеэ сахиргтуулан, шэшэржэ байһан гараа урдаа тохиилгоод зогсожо байһан үбгэнэйнгөө шарай харахадаа, енеэбхилжэ байһан Жалмын нюур барагад гэшэбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Спорт

Яруунынхидай мүрысөөн

Зунай спортивна сезоной нээлгэдэ зорюулагдаhан мүрысөөн Яруунын аймагай центр—Нарhатада болобо.

Мүрысөөн 100 метрын урилдаагаар эхилээ. Гүндын дунда hургуулиин түлөөлэгшэ Дашижамсуев, Нарhатын дунда hургуулиин hурагша Бурлаева гэгшэд эндэ шалгарба. 200 метрын урилдаанда Виноградова (Нарhата), 400, 1500 метртэ Лошкарев баранние ахижа гараа.

Дискэ шэдэлгээр Сельская («Урожай») Ринчинов (Эгэтын РТС) хоёр, ядро түльхилгөөр Боролцоева (Гүндэ) гэгшэд шадамар байhанаа харуулба.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр эстафетнэ урилдаан болоо. Эндэ Үльдэргын дунда hургуулиин эдиршүүлэй, Сосново-Озерскын дунда hургуулиин эхэнэрнүүдэй команданууд шалгараа.

«Коммунизм» колхозой түлөөлэгшэ Москвитин 5 метр утые харайжа, олониие гайхуулаа.

Волейболоор болоhон мүрысөөндэ эрэшүүлэй—10, эхэнэрнүүдэй—3 команда наадаа. Тэдэнэй дундаhаа Үльдэргын дунда hургуулиин команда түрүү hуури эзэлжэ, ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын кубогто хүртэбэ. Эхэнэрнүүдэй командануудhаа «Урожай» бүлгэмэйхид шалгараа.

Футболоор Нарhатын дунда hургуулиин команда баранние илажа, «Сталинец» газетын кубогто хүртэбэ.

Команданууд хоорондын мүрысөөндэ Нарhатын дунда hургуулиинхид нэгэдэхи hуури эзэлээ.

В. Байбородин.

Зооветинститудайхин илаба

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ багшын, зооветеринарна институдуудай команданууд хүнгэн атлетикээр (эрэшүүл—21 янзын, эхэнэрнүүд 12 янзын спортоор) мүрысөө. Энэ мүрысөөндэ шалгарагшад РСФСР-эй студентнэрэй нааданда хабаадалсаха юм.

Эрэшүүлэй дунда болоhон өөhэд хоорондын мүрысөөндэ (багшын институдай студентнэрhээ) 100 метрын урилдаанда—Оленников, 400 метртэ—Томин, 5,10 километрын урилдаанда Харитонов, дискэ шэдэлгээр—Григорьев, үндэрые харайлгаар—Уланов, утые харайлгаар— Оленников гэгшэд шалгарба. Үлдэгшэ 14 янзын спортоор зооветинститудай иимэ студентнэр илаба: Виноградов 200 метрын урилдаанда, Орлов 800 — 1500 метртэ, Салдруев бэрхэшээлнүүдые дабан 110 метрын урилдаанда, Мадасов—ядро түлхилгөөр, Школин—копье шэдэлгээр.

Эхэнэрнүүдэй дундаhаа Поплевина (зооветинститут) 200, 400, 800 метрын урилдаануудта шалгараа. Гончарова (багшын институт) 100 метрын урилдаанда, мүн утые харайлгаар бултыень ахин гараа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёhоор зооветинститудай команда илаба.

А. Игумнов.

Хуhанай уула

Хизаар ороноо шэнжэлхэ республиканска музейн байгаалиин таhагта хуhанай уула гэжэ шэнэ зүйл табигдаба. 1957 оной октябрь hарада П. Т. Фитисов Дабаата нютагай Сурхайта гэжэ газарта агнажа ябатараа ондоохон түхэлтэй хуhанай уулатай дайралдаhан байна. Хуhанhаа тобойжо ургаhан, түхэреэн түхэлтэй, боробтор гадартай, доторoo шарабтар үнгэтэй уула байба. Энэ уулын утань 30 сантиметр, бүдүүниинь тэгэндуураа 15 сантиметр болоно.

Иимэ уула гол түлэб түймэртэ галдуулад гэhэн, унаhан хуhанда гү, али модоной түгсүүлдэ ургадаг юм. Хуhанай иимэ уула ондоо модондо халдан дамжадаг.

Нүхэр Фитисовэй асарhан энэ уула ургажа байhан хуhанhаа абтаhан байна. Тиихэ мүртөө иимэ томоор ургаhан уула тон үсөөн дайралдадаг юм.

З. Яковлев.

Хилын саанаhаа

БКП-гэй VII съезд

СОФИ, июнин 3. (ТАСС). Болгариин коммунистическэ партиин VII съездын мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлые тэрэнэй түрүүлэгшэ Иордан Кагранджиев хэhэн байна.

Удаань КПСС-эй делегациие толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевто үгэ үгтөө. Н. С. Хрущевой трибунын дэргэдэ ерэхэдэ, съездын делегадууд, айлшад үни удаан альга ташан, «Ура» хашхаралдан угтаа. «КПСС!» гэhэн юрөөлнүүд табигдаа.

КПСС-эй ЦК-гэй, бүхы Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин зүгhөө, советскэ арадуудай зүгhөө Болгариин коммунистическэ партиин VII съездэ, Болгариин коммунистнуудта, Болгариин бүхы арадта Н. С. Хрущев ахадүүгэй амаршалга хүргөөд, съездын хүдэлмэриин амжалтатай байхые хүсэhэн, социализм байгуулха хэрэгтэ Болгариин коммунистическэ партиин, Болгариин бүхы арадай ехэ амжалта туйлаhыень тэмдэглэhэн байна. Удаань уласхоорондын мүнөөнэй коммунистическэ хүдэлөөнэй, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, бүхы ахадүү коммунистическэ партинуудай марксизм-ленинизмын теори болон практикые хүгжөөлгын асуудалнуудта, социалистическэ лагериин оронуудай экономическа харилсаа холбооной улам хүгжэжэ, хүсэ шадалайнь ургажа байhан тухай, эдэ оронуудай коммунистическэ партинууд болон арадуудай бүри бата нэгэдэлтэй боложо байhан тухай асуудалнуудта тогтожо нүхэр Н. С. Хрущев хэлэhэн байна.

Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хэрэгтэ хоротой, эб эмхи алдахуулха ябуулга Югославиин коммунистнуудай союзай хүтэлбэрилэгшэдэй хэжэ байhан тухайнь Н. С. Хрущев дэлгэрэнгыгээр хэлээ, тэдэнэй ревизилэн шалгаха hанал бодолые шүүмжэлээ. Ревизилэн шалгаха hанал бодол СКЮ-гэй программын проект соо элеэр харгадаhан байна бшуу.

КПСС-эй болон БКП-гэй хоорондохи, совет болон болгар арадуудай хоорондохи холбоо барисаанай улам хүгжэн бэхижэжэ байhан тухай нүхэр Хрущев үгынгөө түгэсхэлдэ тогтохо зуураа, социализм саашадаа байгуулха талаар Болгариин коммунистическэ партиин хараалhан шэнэ зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ гэжэ КПСС-эй этигэжэ байhые элишэлэн мэдүүлээ.

Болгариин коммунистическэ партиин VII съездэ КПСС-эй ЦК-гэй эльгээhэн амаршалгые нүхэр Хрущев уншаhан байна.

Нүхэр Хрущевой хэлэhэн үгые, амаршалгые съездын делегадууд, зал соо байлсаhан айлшад угаа ехэ анхаралтайгаар, дэбжэлтэтэйгээр шагнажа, тэрэниие нэгэн hаналтайгаар hайшаажа байhанаа, нэрьемэ оваци хэжэ, «Ура» хашхаралдажа, «КПСС!», «Хэтэ мүнхын хани барисаан!» гэhэн юрөөлнүүдые табижа элишэлэн мэдүүлээ.

Ойро зуура забhарлалгын болоhоной hүүлээр БКП-гэй ЦК-гэй тоосоото элидхэл, Центральна шалгалтын комиссиин элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилээ.

ООН-эй Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, июнин 3. (ТАСС). ООН-эй Аюулгүйн Соведэй заседани үсэгэлдэр болоо. Туниста эсэргүүгээр Франциин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ээрхэг түримхэй ябуулга хэhэн тухай Тунисай гомдолые, тэрэшэлэн Франциин правительствын Тунисые гомдоhон гомдолые Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсээ.

Соведэй түрүүшын заседани дээрэ Тунисай түлөөлэгшэ М. Слим үгэ хэлээ.

Тунисай Сакиет-Сиди-Юсеф тосхондо Франциин самолёдуудай бомбо хаяхада 200 энгэй хүн зон, тэрэ тоодо hургуулида hуража байhан үхибүүд алуулhан, шархатаhан юм. Энээн тушаа Тунисай гомдолые хаража үзэхын тулада Аюулгүйн Совет гурба hарын урда тээ суглараа hэн гэжэ тэрэ hануулаа. Энэ ушарай болоhоной үглөөдэр Тунис бүрин эрхэтэ гүрэн байhан туладаа Тунисай газар дээрэ байhан Франциин сэрэгүүдые өөhэдынгөө базануудhаа ондоо тээшээ гарахыень хориhон, тэрэшэлэн Тунисай газар дээгүүр Франциин сэрэгэй самолёдуудай ниидэхые хориhон байгаа гэжэ Слим хэлээ.

Үгээ ойлголсохо хэрэгтэнь США Англи хоёрой туhалхабди гэhэн дээрэhээнь Тунисай гомдол хаража үзэлгые Аюулгүйн Совет хойшолуулhан байгаа гэжэ Слим hануулба. Тэдэнэй зууршалгаар Тунисай газар дээрэхи Бизертын базаhаа бэшэнhээнь Франциин сэрэгүүдые удаа дараалуулан гаргаха гэhэн дурадхал hанамжалан зохёогдоо hэн. Бизертдэ саг зуурын ёhо гурим тогтоогдохо болоhон юм. Иимэ хэмжээ абахые Тунисай правительство мартын 15-да зүбшөөhэн байгаа. Гайярай толгойлжо байhан Франциин правительство мүн лэ энээниие зүбшөөhэн болобошье, тэрэнэй тушаалhаа бууhанhаа уламжалан дурсагдаhан хэмжээ ябуулга дүүргэгдээгүй үлөө.

Алжирта «Ниитын ёhо гурим хамгаалха комитедэй» байгуулагдаhан ушар, тэрэнэй состав, тэрэнэй зорилго байдалые бүри шангадуулжа, Туниста, бүхы Хойто Африкада эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хэрэгтэ ехэ гай түбэг татаhан байна. Майн 15-hаа эхилэн Франциин сэрэгүүд Тунисай газар дээрэ ээрхэг түримхэй ябуулга таhалгаряагүй хэдэг болоо.

Тунисай агаарай хилые Франциин авиациин дабаhан баримтануудые Слим дурдаа. Өөhэдтэнь зорюулан Тунисай правительствын тогтооhон ёhо гуримые Тунисай газар дээрэ байдаг Франциин сэрэгүүд эбдэнэ гэжэ Слим хэлэбэ.

Тунисай армиин частьнуудта, ороной амгалан хүн зондо Франциин сэрэгүүдэй добтолhон баримтануудые Слим hануулаа.

Тунисай газар дээрэ Франциин сэрэгүүдэй байhанhаа уламжалан элдэб хорото аашанууд гаргагдана гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зуураа, Слим Аюулгүйн Соведэй үмэнэ иимэ эрилтэ табиба: нэгэдэхеэр, ээрхэг түримхэй ябуулга хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ, хоёрдохёор, иимэ ээрхэг түримхэй ябуулга болюулха, тэрэнэй шалтагааниие зайсуулха яаралтай хэмжээ абаха. Энэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, Тунисай газар дээрэ Франциин сэрэгүүд байрлана, Алжиртахи дайн байлдаан үргэлжэлнэ гэжэ Слим хэлээ.

Тунисай газар дээрэ Франциин сэрэгүүдэй хуули бусаар байhан ушар эб найрамдалда, аюулгүй байдалда ехэхэн гай түбэг татана гэжэ Слим мэдүүлээ. Тунисай газар дээрэhээ Франциин сэрэгүүдээ гаргахыень, Тунисай правительствын тогтооhон ёhо гурим тэдэнэй сахихыень хангажа шадахаар хэмжээнүүдые Франци тушаа абахыень Аюулгүйн Соведые Слим уряалаа.

НЬЮ-ЙОРК, июнин 3. (ТАСС). Аюулгүйн Соведэй үсэгэлдэр үглөөнэй заседаниин эсэстэ, үдэрэй заседаниин эхиндэ Франциин түлөөлэгшэ Жорж-Пико үгэ хэлээ. Туниста Франциин сэрэгүүд ээрхэг түримхэй ябуулга хэнэ гэhэн гэмнэлгые буруушааха зуураа, «өөрыгөө хамгаалха» зорилгоор иимэ ябуулга хэгдэнэ гэhэн хэбэртэйгээр тэрэ мэдүүлhэн байна. Алжирай национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэ туhаламжа үзүүлнэ гээд, Тунисые гэмнэхэеэ Жорж-Пико оролдобо.

Тунисай асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада Аюулгүйн Соведэй удаадахи заседани июнин 4-дэ болохо юм. Ливанай гомдол хаража үзэхын тулада Соведэй заседани июнин 3-да зарлагдаhан аад, болюулагдаhан байна. Юуб гэхэдэ, энэ асуудал араб оронуудай лигиин заседанида хэлсэгдэhээр.

Республикаяа хамгаалха зорилгоор Парижда демонстраци болобо

ПАРИЖ, июнин 2. (ТАСС). Франс Пресс агентствын дамжуулhанай ёhоор Парижай хойто, зүүн, урда талын hуурин газарнуудhаа олон зонтой колонноннууд үсэгэлдэр городой центрын Республикын талмай болон Бастилиин талмай дээрэ сугларан ерээ. Республикаяа хамгаалха уряатайгаар энэ демонстраци үнгэрhэн байна.

Хитадай Арадай Республика. Нанкинай электролампануудые гаргадаг заводто түрүүшын телевизионно кинескопууд hаядаа олоор гаргагдажа захалхань. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэн болоhон кинескоп шалгагдажа байна.

Синьхуа агентство.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН СОВЕДЭИ ГҮЙСЭДКОМОЙ ХАНДАЛГА

ВЕНА, июнин 3. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үргэн заседани майн 31-hээ июнин 2 хүрэтэр Венэдэ болоо. Олониитэдэ хандаhан иимэ хандалгын текст заседани дээрэ баталан абтаа:

«Буу зэбсэг хуряаха, уласхоорондын харилсаа хүгжөөхэ зорилгоор июлиин 16-да Стокгольмдо конгресс нээгдэхэнь. Конгресс үнгэргэхэ hанамжые бүхы дэлхэйн олон тоото организацинууд, элитэ ехэ ажал-ябуулагшад дэмжэhэн байна.

Дэлхэйн олониитын hанал бодолдо горьтой хубилалта болоо. Энэ ушар эб найрамдалые хүсэдэг бүхы хүнүүдые нэгэдүүлэн жагсааха арга олгоно.

XX зуунжэлэй хоёрдохи хахадта хүн түрэлтэн шэнэ үе сагай богоhо дээрэ ерээд байна. Шэнжэлхы ухаанай хүгжэлтэ, энерги абаха шэнэ аргануудай олдоhон ушар, хэрбээ атомна дайнай аюулые зайсуулжа шадаад байгаа hаань, хүнүүдтэ hайнаар, золтой жаргалтайгаар ажаhууха эрхэ нүхэсэл олгожо үгэнэ. Амгалан тайбанаар лэ ажаhууhан сагтаа арадууд зэбсэгжэлгын дарамтаhаа сүлөөржэ шадаха, сүлөө гараhан хүдэлмэриин хүсэ, материальна эд зөөриеэ хүн түрэлтэнэй аша туhада зорюулжа, тэгшэ эрхэдэ үндэhэлэн, арадууд хоорондын шэнэ ёhоной политическэ болон экономическа харилсаа тогтооxo аргатай боложо шадаха байна.

Шэнэ шэнэ түхэлэй буу зэбсэг олоор бүтээжэ, дэлгэрүүлжэ байhан дэлхэй дээрэ ажаhууха тээшые хүн түрэлтэн таарамжатай гэжэ саашадаа тооложо шадахагүй байна. Нютаг нютагта болоhон ямар нэгэн арсалдаан гү, али зарим гэнтын ушар аюултай байдалда хүргэжэ болохо байна бшуу. Индонезидэхи байдал, Алжиртахи дайн байлдаан, Хойто Африкада тэрэнэй дэлгэржэ болохо байhан аюул, Дунда Зүүн зүгтэ боложо байhан ушар, тусхайлбал, Ливандахи байдал бүгэдэнниитын дайнда хүргэжэ болохо байhан дээрэhээ арад зоной hанаа сэдьхэлые бүри ехээр зобооно.

Буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээн мүнөө хүрэтэр баталагдаагүй байhаар. Атомна бомбонуудые Советскэ Союзай туршахаяа болибошье, иимэ туршалгануудые ондоо оронууд болюулаагүй байhаар.

Аза золгүй ушарта хүргэжэ болохоор хараа бодолые хубилгаха шухала гэжэ хүн бүхэн мэдэрнэ. Гэбэшье, иимэ хэмжээ хойшолуулангүйгөөр, амжалтатайгаар абаха арганууд тухай олон ондоо hанамжанууд бии байна гээшэ. Буу зэбсэг хуряаха тухай, тэрэ тоодо буу зэбсэг хуряалгын хойноhоо хиналта хэхэ тухай бүхы зоной хүсэжэ байhанай ёhоор хэлсээ туйлаха хэрэгтэнь правительствонуудта hаад хэдэг бэрхэшээлнүүдые дабахын тулада, тэрэшэлэн арадуудай бэеэ даанхай байдалые хүндэлэлсэн, тэдэнэй дунда нягта харилсаа холбоо байгуулхын тулада эб найрамдалые эрмэлзэн хүсэгшэд уулзажа, хөөрэлдэхэ ёhотой.

Буу зэбсэг хуряахын, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө конгрессэй зорилгонь иимэ байна. Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхыень, тэдэниие шиидхэхэ арга боломжонуудые шэнжэлэн үзэхыень, дайн байлдаа зайсуулхын, удаан сагай эб найрамдал хангахын тулада түлөөлэгшэдөө Стокгольм эльгээхыень бүхы хүнүүдые бидэнэр уряалнабди.

ВСМ-эй гүйсэдхэхэ комитет.

Вена, 1958 оной июнин 2».

КИНО

„ШЭНЭ БАЙДАЛАЙ БОГОhО ДЭЭРЭ“

(Монгол фильм тухай)

Зунай hайхан саг. Сэсэг набшаар бүрхөөгдэhэн заха хизааргүй үргэн намжаа монголой талын дундуур атарлан бэлшэжэ ябаhан табан хушуу мал—дун сагаан хони ямаан, hүрэг олон үхэр мал, адуу, тэмээнүүд; шэнээр түбхинүүлэн бодхоогдоhон тосхонууд, бүлэг бүлэг hэеы гэрнүүд; добо губөөнүүд; ой модонууд; нуга сабшалан хүнгэн машинын гүйдэлдэ жэрэлзэн хойшоо үнгэржэл, үнгэржэл байна. Энэ үедэ баян талын намжаа hайхан хүгжэм шэнхинэн, аалиханаар үлэ мэдэг сууряатажа байха юм.

Монгол аялгын уя хүдэлгэмэ зохидыншье жэгтэй (композитор С. Гончигсумла), энэ талын баян дэлгэрыншье гайхалтай.

Иимэ гоё hайхан үзэгдэлтэйгээр ахадүү монгол арадай «Шэнэ байдалай богоhо дээрэ» гэhэн шэнэ фильм захална. Мүнөө энэ фильмые республикымнай ажалшад хаа хаанагүй айхабтараар hонирхон хаража байнхай. Тиигээшьегүйдөө аргагүй: Монголой залуухан киностудиин найруулан гаргааша уранhайханай түрүүшын фильм манай орон соо, республика доторнай харуулагдажа байна бшуу.

Энэ талын дундуур хүнгэн машинаар табилуулжа ябаха зуураа хүйтэн, халууниие нилээд үзэhэн — бага балшартаа адуу малшье харюулhан, хэрзэгы дошхон эмшэ ламын хубарагшье байhан, тиигээд hүүл тээшээ эрдэм номдо hуража, арад зондоо хүндэтэй эмшэн-хирург болоhон доктор Пүрэвжав залуугайнгаа ябадал тухай, революциин hүүлээр Монгол орондо хайшан гэжэ шэнэ ажабайдалай тогтоhон, соёл гэгээрэлэй нэбтэржэ захалhан тухай нүхэдтөө hанан hанан хөөрэнэ.

hаял дүрөө удьхэлхэ боложо ябаhан арба гаран наhатай Пүрэвжав хүбүүе гэртэхиниинь нагаса болохо эмшэ ламадань шаби болгон үгэхэ гэжэ хэлсэнэ.

Арад зониие хууража мэхэлжэ, алта зөөриень алдуулан абадаг ламын уурлатай хэрзэгы, халтад лэ гэхэдэнь хүбүүе сохихо наншахашье гээшэнь аргагүй.

Тиигэhээр байтар энэ нютагта ород врач басаган ерэжэ, больница нээнэ. Бурхан шажанда hүзэгтэй нютагай зон түрүүшээр врачта огто ерэжэ үгэнгүй, эмшэ ламын тээшэл харгылна. Муу hанаатай лама идхана, ород врач басагые муушална. Бурхангүй ород басаганда эмшэлүүлжэ нүгэлдэ орохотнай, тамада унахат гэхэ мэтээр хүн зониие hүрдүүлжэ, тэрэ түрүүшээр зоноо яhалашье бэе тээшээ татажа шадана. Тиинhээршье байтар үбшэн зоболондо нэрбэгдэhэн зарим хүнүүд ганса нэгээрээ больницада ябажа захалха юм.

Бага зэргэ сүлөө орохолоороол больницын ойгуур эрьелдэдэг, ламаhаань тэрьелжэ байгаад энээгүүр наададаг Пүревжав шанга зоригтой, hүбэлгэн бэрхэ ород басагые hайн мэдэхэ боложо, тэрээндэ этигэдэг болобо. Ламанарай эмшэлээ болоhон хүнэйнь лэ үхэдэгые бишыхан хүбүүн мэдэжэ, адаглажа ябадаг байгаа. Харин тиихэдэ ород врачта ганса нэгээрээшье ерэhэн хүнүүд эдэгээд лэ, залуу басаганда баярые хүргөөд бусадаг байба.

Нэгэтэ хүндөөр үбшэлhэн эгэшэ басаган Сүрэниинь эмшэ нагаса ламадаа ошожо ябатараа, ород врач басаганай туhалагша Бума хүгшэнэй үгэдэ орожо, больницада эмшэлүүлхээр ороно. Теэд hүзэгшэ эхэнь аха ламаhаань айгаад, больницада ерэжэ басагаяа хүсөөр абаад ябашоо. Гэртээ ошоод басаган бүри ехээр үбдэжэ, халуурлажа захалба. Лама ерэжэ «басаган хүн болохоёо болёо, ород эмшэ басаганда хорлуулаа» гэжэ абарал буулгана. Тиигээд хүн болохоёо болёо гүүяhэн басагаяа эхэ, эсэгэнь өөhэдынгөө гуримаар амиды байхадань үлүү гэртээ гаргажархиха юм. Басаганайнгаа хажууда hууhан эсэгэнь бүглэршөөд хэбтэhыень мэдэнгүй үхэшөө гэжэ hанаад, уй хай болоhоор гэртээ ошоно. hүүлээрнь Пүрэвжав үлүү гэртээ орожо, эгэшынгээ амиды голтой хэбтэхыень мэдэмсээрээ hүниин харанхыгаар больница харайлгажа ерэнэ.

Энэ үедэ больницада хухарhан хүлөө эмшэлүүлжэ байhан, Сүрэнэй дуратай хүбүүн Жамц хани басаганайнгаа үхэхэеэ байхыень дууламсаараа мориндоо мордожо, Даш үбгэнэй тээшэ харайлгашаба. Пүрэвжавай хэлээшээр үлүү гэртэ ороходонь, хэншье байхагүй. Гэр соогуур хэды еды эрьелдэжэ харамсаараа газаашаа гараха хоорондоо Жамц шэрээ дээрэ бадаруулhан тоhотой зула унагаажархиба. Газаа гарахадань шэб харанхы. Хоёр гэрэй хоорондо ябаад шагнаархахадань нэгэ хүн үлэ мэдэг ёолон абяа гарахадал гэнэ. Сүрэн мэдээгүйгөөр үлүү гэрhээ газаашаа гараад, унашоод хэбтэhэн байгаа. Зүг голтой хэбтэhэн басагые Жамц үргэжэ мориндоо мордоод, гар дээрээ баринхай больница зүглөөд харайлгаба. Мориной түбэрөөн замхажашье, Даштанай үлүү hэеы гэр газарта унаhан зулын галhaa улаабхилан носошоо. Ород басаганда эмшэлүүлжэ, нүгэл ехэтэй болоhон басаганаймнай ами таhарамсаар хэбтэhэн гэрынь галдашоо, орон нютагай эзэд хорлобо гээшэ гэжэ ламын хэлэхэдэ, айжа hүрдэжэ байhан эхэ, эсэгэнэрынь үглөө боломсоор hэеы гэрээ задалжа эбхээд, мал адууhаяа туугаад, нютаг нугаяа урилжа, саашаа ябашаба. Харин энэ үедэ басаган больницада орошонхой, халуунинь буужа, хэды хоноод байхада hайн боложо захална. Үшөөл нилээд саг соо эмшэлүүлхэ хэрэгтэй. Сүрэн больницада ороhоор hараhаа үлүү болобо. Тиинhээршье байтар Даштанай «наhа бараhан» басаганайнь «49 хоног» хүсэжэ, Сүрэнэйнгөө хойшонхи замай заhал хүүлхэеэ, хаана ошожо түрэhыень мэдэхэеэ эхэ эсэгэ хоёрынь дүү ламындаа ерэнэ. Тиихэдэнь hэшхэлгүй лама «басагантнай сүл губида мэлхэй боложо түрөө», лама бурханиие тоохогүй гээшэ иимэ байдаг юм, басаганайтнай hүнэhэн иигэжэ элдэб амитан, хорхой шумуул болон түрэжэ, зобожо ябаха гэжэ айладхаба.

Иимэ үгэ дуулаад байхадаа уур сухалда абтаhан Даш үбгэн больница гүйлгэжэ ерэбэ. Тиигээд газаа коридор соо ород басагые харамсаараа хараал шэрээл табин дүтэлжэ, хутагаяа гаргаад, бахалуурдажа орошоно. Эсэгынгээ дуу танихадаа Сүрэн газаашаа гүйн гаража, врач басагые хадхан алдажа байхадань гарыень барижа абаба. Гэнтэ түрэhэн басагаяа харажархимсаараа hүнэhэниинь ерээд байна гэжэ hанаhан Даш үбгэн мэдээ алдан бүглэржэ унашоо. Солоохой орожо, нюдөө нээн гэhээнь, урда тээнь баhал басаганиинь.

— Аба, билби, Сүрэн басагантнайлби. Танинагүй аалта? Эндэ мэдээгүйгөөр асаруулаад, эмшэлүүлжэ, hайн боложо байнаб,—гэжэ хэлэхэдэнь лэ, басаганайнгаа үнэхөөр дуугаржа байхыень мэдэхэдээ, үбгэн баярлахын ехээр баярлажа, тэбэрижэ, таалажа орошоно.

Тиигэжэ Даш үбгэн ламанарта үнэншэхээ болижо, бурхан шажанhаа хахасажа захалба. Тэрэ гэhэнhээ хойшо больница руу хүн зоншье зай забhаргүй ябадаг болоо.

Ами наhаяа абаруулhан Сүрэн басаган дүү хүбүүнтэеэ хамта ород врачын туhалагшанар боложо, больницада хүнүүдые аргалалсахаар ажаллажа захалба.

Иигэжэ энэ фильм Монгол орондо хайшан гэжэ хүн зоной лама бурханда шүтэхээ болижо, эрдэм наукада, соёл гэгээрэлдэ этигэдэг болоhыень үнэншэмэ зохидоор харуулна.

Уранзохёолшод Л. Ванган, Ч. Чимит гэгшэд hонирхолтойшье, гүнзэгы удхатайшье сценари зохёогоо, артистнуудайшье наадалган hайн. Энэ фильмые режиссер С. Гэндэн, оператор Д. Жигжид шадабаритайгаар найруулан табиhан, буулгаhан байна.

Советскэ врачын рольдо наадаhан залуу артистка Г. Доржпалам сүхэршэгүй зоригтой, hайн hайхан hанаатай, гүлмэр залуу басаганай образые hайнаар гаргаа. Энэ басаган хэзээдэшье хүсэhэндөө хүрэжэ, эндэхи зоной дунда хүндэтэй, суутай эмшэн болохо гэжэ бидэнэр анханhаа хараhаар этигэнэбди. Артист Ц. Цэгмид хатуу зоригтой монгол ажалша малша Даш үбгэнэй рольдо аргагүй таараjа наадана. Артист З. Цэндээху эмшэ ламын тамир муутай, хара муухай hанаатайень, мэхэ гохотойень, хэрзэгы шэрүүн зантайень баhал hайнаар гаргажа шадаа. Артистнууд Д. Янжинжав Сүрэнэй, Ж. Гүр Жамцын, Ч. Сосор Мядаг хүгшэнэй, Т. Цэбэнжав Бумын, Б. Пүрвэ багахан хүбүүн Пүрэвжавай, Ж. Банзарагч профессор Пүрэвжавай рольдо баhал таарууу соонь, бэлиг шадабаряа харуулан наадана.

Түрүүшынь уранhайханай энэ фильмые хаража hууходаа Монголой киностудиинхид архим дээдэ, дэлхэйн алишье орондо амжалтатайгаар харуулагдажа байхаар hонирхолтой, гүнзэгы удхатай фильмнүүдые найруулан гаргажа байха шадалтай болоо гэжэ этигэгдэнэ.

Энэ фильм М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудида оршуулан буулгагдаад, ород хэлэн дээрэ харуулагдана. Хэрбээ манай республикада, иланганяа хүдөө нютагуудаарнай монгол хэлэн дээрэнь табяа hаа, бүришье hонин байха hэн. Манай республикын Культурын министерство энэ талаар оролдолго гаргаагүй гээшэ ха.

Д. ХОНГООДОРОЙ.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00747. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3115.